

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра мов і літератур Близького та Середнього Сходу

**Висвітлення російсько-української війни в арабськомовному
медіадискурсі**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
студентки II курсу магістратури,
галузь знань 03 — Гуманітарні науки
освітньої програми
«Східна філологія, західноєвропейська
мова та переклад:
арабська мова і література»
спеціальності 035 Філологія
(035.060 східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – арабська)
МУЗИКИ Вероніки Юріївни
Науковий керівник:
к. філол. н., асист. **Аліна КУЧЕРЕНКО**
Рецензент:
к. філол. н., доц. **Іван СІВКОВ**

«Допущено до захисту»

Протокол засідання
кафедри мов і літератур Близького та Середнього Сходу
протокол №12 від «10» травня 2024 року

завідувач кафедри (підпис)
д.філол.н., проф. **Олена МАЗЕПОВА**

КИЇВ

2024

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	3
ABSTRACT.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАДИСКУРСУ.....	8
1.1. Співвідношення понять “медіадискурс” і “медіатекст”.....	8
1.2. Види та особливості медіатекстів.....	16
1.3. Мова арабських ЗМІ як об'єкт наукових розвідок.....	21
Висновки до першого розділу	26
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АРАБСЬКИХ НОВИН ПРО ВІЙНУ В УКРАЇНІ.....	28
2.1 Суспільно-політичні повідомлення ЗМІ.....	28
2.2 Військова тематика в медіатекстах.....	39
Висновки до другого розділу	48
РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АРАБСЬКИХ INSTAGRAM-ДОПИСІВ І КОМЕНТАРІВ ПРО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ.....	50
3.1 Особливості стилю новин в Instagram.....	50
3.2. Емоційна забарвленість коментарів до сторінок Sky News Arabia та Ukraine.ua.....	55
Висновки до третього розділу	68
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73

АНОТАЦІЯ

Музика В.Ю. Висвітлення російсько-української війни в арабськомовному медіадискурсі. Магістерська робота. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2024 р.

Ця праця присвячена лексико-семантичним та функціональним особливостям висвітлення російсько-української війни в арабськомовному медіадискурсі.

Арабський медіадискурс – це мовне явище, яке постійно розвивається під впливом політики, популярної культури, технологій і соціальної динаміки. Матеріалом дослідження слугували сторінки у соціальній мережі Instagram та онлайн-ресурси арабських ЗМІ. Матеріалом дослідження слугували сторінки у соціальній мережі Instagram, а також онлайн-ресурси ЗМІ як джерела арабського медіадискурсу, аналіз яких сприяв розумінню не тільки мовних аспектів висвітлення війни, але й політичних і культурних контекстів.

У першому розділі “Теоретико-методологічні засади лінгвістичного дослідження медіадискурсу” було проаналізовано сучасні лінгвістичні роботи, присвячені вивченню медіадискурсу та медіатексту у сучасному мовознавстві, уточнені основні дефініції ключових понять роботи.

У другому розділі “Лексико-семантичні та функціональні особливості арабських новин про війну в Україні” проаналізовано контент різних новинних джерел з низки арабських країн. На підставі аналізу ідентифіковано ключові терміни та вирази, що вживаються для опису подій на фронті та для висвітлення політичних і військових аспектів війни.

У третьому розділі “Лексико-стилістичні характеристики арабських Instagram-дописів і коментарів про російсько-українську війну” вивчено два основних аспекти: вживання емоційно забарвленої лексики в нових медіа, а також лексико-стилістичні особливості коментарів на сторінках Sky News Arabia та Ukraine.ua.

Ключові слова: арабська мова, медіадискурс, воєнний дискурс, соціальні мережі, ЗМІ, емоційна експресивність.

ABSTRACT

Veronika Muzyka. Coverage of the Russian-Ukrainian war in Arabic-language media discourse. Master thesis. Taras Shevchenko Kyiv National University, Kyiv, 2024.

This work is devoted to the lexical-semantic and functional features of the coverage of the Russian-Ukrainian war in Arabic media discourse.

Arabic media discourse is a linguistic phenomenon that is constantly evolving under the influence of politics, popular culture, technology, and social dynamics. Pages on the social network Instagram and online resources of the Arab mass media were the basis for this research. The analysis of these material contributed to the understanding of not only the linguistic aspects of war coverage, but also the political and cultural contexts.

First chapter, "Theoretical and methodological foundations of the linguistic research of media discourse", is dedicated to the study of media discourse and media text in modern linguistics. The main definitions of the key concepts of the work were clarified as well.

In the second chapter "Lexico-semantic and functional features of Arab news about the war in Ukraine" the content of various news sources from a number of Arab countries is analyzed. The key terms and expressions used to describe the events at the front and to cover the political and military aspects of the war were identified.

In the third chapter, "Lexico-stylistic characteristics of Arab Instagram posts and comments about the Russian-Ukrainian war", two main aspects are researched: the use of emotionally colored vocabulary in new media, as well as lexical-stylistic features of comments on the pages of Sky News Arabia and Ukraine.ua.

Key words: Arabic language, media discourse, military discourse, social networks, mass media, emotional expressiveness.

ВСТУП

Російсько-українська війна є однією з найважливіших подій у сучасному світі з погляду геополітики. Арабські країни мають власні інтереси і перспективи на відносини з Росією та Україною. Розуміння того, як російсько-українська війна представлена в арабських ЗМІ та нових медіа, може сприяти міжнародному співробітництву та розумінню між культурами. Вивчення лексичних особливостей дозволить виявити стереотипи та кліше в інформаційному відображенні, що може сприяти поліпшенню комунікаційних стратегій та встановити, як медіа формують уявлення про конфлікт серед арабської аудиторії.

Актуальність дослідження зумовлена потребою вивчення лексико-семантичних, стилістичних та функціональних особливостей арабськомовного медіадискурсу про російсько-українську війну у зв'язку з динамічним розвитком узусу, а також необхідністю виявлення змін у мові арабських ЗМІ, визначення лексичних засобів вираження суспільно-політичної думки арабського світу; постійною потребою доповнення науково-практичної інформаційної бази арабістики в Україні.

Об'єктом дослідження є арабськомовний медіадискурс, у якому відображається російсько-українська війна.

Предметом дослідження є лексико-семантичні, лексико-стилістичні та функціональні характеристики медіатекстів, присвячених російсько-українській війні.

Матеріалом дослідження слугували арабські новинні інтернет-рерурси, а також Instagram-сторінки. Було проаналізовано близько 100 новин та близько 200 коментарів на сторінках в Instagram.

Мета роботи полягає у вивченні лексико-семантичних, лексико-стилістичних та функціональних особливостей арабськомовних медіатекстів, які висвітлюють війну в Україні з 2022 року.

Для реалізації зазначеної мети передбачається розв'язання наступних **завдань**:

- 1) окреслити особливості лінгвістичного дослідження медіатекстів, проаналізувавши сучасні підходи до вивчення медіадискурсу;
- 2) з'ясувати лінгвістичні та міждисциплінарні аспекти досліджень мови арабських мас-медіа;
- 3) проаналізувати реакцію окремих арабських країн на російсько-українську війну на матеріалі публікацій в інтернеті;
- 4) визначити лексичні параметри обраних повідомлень арабських ЗМІ з урахуванням семантичних, стилістичних та функціональних особливостей;
- 5) встановити лексико-стилістичні особливості дописів в арабськомовних Instagram-ресурсах, які висвітлюють війну в Україні в 2022-2023 рр., а також коментарів користувачів до них.

Під час дослідження лексичних особливостей відображення російсько-української війни в арабських ЗМІ та нових медіа було використано сукупність теоретичних методів дослідження, зокрема: *узагальнення та систематизації* – для охарактеризування та висвітлення теоретичної та практичної матеріальної бази дослідження; *метод індукції* – для аналізу теоретичних засад вивчення медіатекстів; *лексичний аналіз текстів* – для аналізу текстового матеріалу, що містить згадки про російсько-українську війну (цей аналіз включає ідентифікацію ключових слів, фраз, термінів, які використовуються для опису подій, сторін конфлікту та їх конотацій); аналіз контенту – щоб визначити, як різні аспекти війни відображаються в арабських ЗМІ та нових медіа; елементи *дискурс-аналізу* – для визначення особливостей функціонування лексичних одиниць із відповідною семантикою вживаних термінів і фраз у текстах та мовленні, та щоб встановити, які концепції, ідеї або оцінки пов'язані з російсько-українською війною використовуються в арабських медіа, а також для визначення вживаних мовних засобів, таких як метафори, гіперболи, порівняння тощо, щоб розкрити способи вираження певних ідей і поглядів на конфлікт

Практичне значення полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані як допоміжний матеріал при перекладі медіатекстів

у цьому тематичному розрізі, для укладання посібників з практики перекладу, або ж як ілюстративний матеріал для аналітики дипломатичних стосунків у регіоні. Результати дослідження можуть бути застосовані для аналізу впливу арабських ЗМІ на міжнародні відносини, зокрема в контексті реакції арабських країн на війну між Росією і Україною та їх підтримки різних сторін конфлікту.

Наукова новизна. Війна почалась відносно недавно і триває досі, відповідно, майже щодня з'являються нові медіатексти, які потребують аналітики та оцінки. Лексика у мові ЗМІ та медіа завжди є найбільш наближеною до реальної мовної ситуації в регіоні та найбільш точно відображає ставлення та бачення споживачів та творців контенту до певних явищ. Це дослідження є однією з перших спроб встановити лексичні особливості не лише мови новинних інтернет-ресурсів, а й коментарів до них від користувачів мережі, що відображають реальні реакції арабів на події.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАДИСКУРСУ

1.1 Співвідношення понять “медіадискурс” і “медіатекст”

У фокусі дослідження медіалінгвістики знаходяться поняття медіадискурсу та медіатексту, тобто основні форми мовного буття ЗМІ. Питання функціонування та співвідношення медіадискурсу та медіатексту залишаються актуальними і сьогодні. Медіадискурс (масово-інформаційний дискурс) — вид мовленнєвої діяльності в ЗМІ, спрямований на інформування аудиторії про різні сфери суспільного життя засобами масової комунікації (через телебачення, радіо, Інтернет, друковані ЗМІ тощо). Це своєрідна і специфічна категорія сучасної медіалінгвістики, яка передбачає особливі методи, засоби та прийоми аналізу. Це пов'язано, насамперед, із розширенням каналів медіа – друкованого контенту (газети, журнали) та інтерактивних матеріалів (радіо, телебачення, Інтернет, реклама) [20].

Тому однією з актуальних проблем медіазнавства є виявлення закономірностей мовної взаємодії та взаємовпливу в комунікації. Основним аргументом цього підходу є те, що медіадискурс є різновидом публічної комунікації, яка включає до своєї структури мовленнєві форми та засоби. Він враховує комунікативну природу дискурсу в цілому, а також враховує особливості медіадискурсу як ментального середовища, що реалізується не лише в матеріальних (формалізованих), а й у своєрідних нематеріальних (комунікативних) моделях. Усний медіадискурс спирається на однакові стратегії і тактики мовленнєвої поведінки його учасників, що також є основою для дослідження медіадискурсу в комунікативно-прагматичному аспекті.

У теорії комунікації дискурс розглядається як динамічна концепція, яка імпліцитно здатна до розвитку (при цьому текст розглядається як структуроване явище). Одним із пріоритетних напрямків у дослідженні медіадискурсу є когнітивний підхід, який зосереджує увагу на сутності медіа

як здатності не лише відображати реальні події, але й інтерпретувати їх. Враховується аналіз комунікативної ситуації та здатність текстової інформації впливати на свідомість. У сучасній комунікації ці процеси відбуваються через різноманіття інформаційних ресурсів медіаканалів (від друкованих ЗМІ до Інтернету), різні ідеологічні установки, культурну зрілість суспільства, ментальні особливості суспільства, технічні можливості публічного обміну інформацією, які є ефективними та ефективними в глобалізованому світі. Це створює своєрідний прецедент інформаційної картини сучасного світу [20, с.146].

Медійний дискурс має такі характерні риси, як: групова спорідненість (адресат поділяє погляди своєї групи); публічність (відкритість, орієнтація на масового адресата); полемічне спрямування (створення полілогу з подальшим обговоренням); постановочність і масовість (вплив на декілька груп адресатів одночасно); інформаційна глобальність і комплексність; прецедентне місце в геокультурній картині світу тощо.

Основними формами є тексти новин, рекламні тексти та інші види медіатекстів. Медіатекст як основна категорія медіалінгвістики є особливим типом комунікативного дискурсу, у якому опрацьовується та подається суспільно значуща інформація. Цей тип тексту має свої особливості, які відрізняють його від інших. Залежно від джерела медіатекст може містити, крім вербальних засобів, також аудіовізуальні матеріали, ілюстрації, гіперпосилання тощо, а однією з найважливіших його функцій є вплив на сприйняття реципієнтом тих чи інших суспільних явищ. Термін «медіатекст» вперше був використаний у 1990-х роках в англійській літературі для позначення тексту, розміщеного в ЗМІ. До ХХ століття він трансформується і збагачується новими компонентами: до первісного вербального додаються невербальні та паравербальні компоненти.

Латинською мовою «медіа», «медіум» означає спосіб, спосіб позначення будь-якого носія як медіатексту. У сучасній медіалінгвістиці термін медіатекст є гіперонімом ряду інших термінів: публіцистичний текст, публіцистичний

текст, масовий текст, медіатекст, віртуальний текст, PR-текст, інтернет-текст, рекламний текст, телерадіотекст тощо. Медіатекст – це не лише продукт медіа: активна тенденція сучасних медіа – інформаційне насичення та інтеграція на стику журналістики, комп'ютерних технологій, реклами та PR, соціальних мереж тощо. Поняття «медіатекст» має міждисциплінарний характер. Над його трактуванням замислюються вчені різних напрямів і течій: граматики, лінгвістики тексту, медіалінгвістики, психолінгвістики тощо. Відповідно, сьогодні ми маємо різні підходи до вивчення тексту.

М. Маміч підкреслює, що медіатекст фіксує реальні події в мінливому соціокультурному просторі, доповнюючи їх додатковою інформацією, яку читач може вже мати з інших медіа. Спираючись на модель комунікації, що включає комунікатора, канал, зворотній зв'язок, повідомлення, процеси його кодування та декодування, а також ситуацію спілкування, Т. Добросклонська прирівнює медіадискурс до повідомлення, враховуючи всі інші компоненти комунікації. комунікації та медіатексту до повідомлення, враховуючи канал, через який воно надійшло. Дослідниця зазначає, що на відміну від лінійної інтерпретації тексту як послідовності вербальних знаків, об'єднаних спільним змістом, медіатекст через поєднання вербальної частини тексту з медіа якостями конкретного медіа набуває особливості об'ємності та багатошаровості, що утворюють певну цілісність і нерозривну єдність, що становить суть поняття “медіатекст”.

Я. Бральчик розглядає медіатекст як системну одиницю медіасередовища, що репрезентує актуальну для світу інформацію. Г. Мельник називає медіатекст інтегрованим, багаторівневим текстом. Він зазначає, що такий текст є результатом поєднання різноманітних семіотичних кодів (медійних, вербальних, невербальних тощо), йому властива відкритість на знаковому, змістовому та структурному рівнях.

Загалом можна визначити медіатекст як мовленнєвий продукт, спрямований на комунікацію через мас-медіа, який має чітку прагматичну спрямованість та підкоряється соціальній регуляції, і відображає цілісність і

нерозривну єдність. У сучасній медіалінгвістиці існує чимало класифікацій медіатекстів. У науковому співтоваристві розроблена система аналізу медіатексту як об'ємного багаторівневого явища, що включає стабільну систему параметрів. Ця система з урахуванням змін і доповнень дозволяє описати конкретний медіатекст з урахуванням особливостей його створення, каналу розповсюдження, мовних і форматних особливостей. Пропонована система включає наступні параметри:

- спосіб створення медіатексту (авторський – колегіальний);
- форма створення і форма відтворення (однопланова, багатомірна);
- канал поширення (преса, радіо, телебачення, Інтернет);
- функціонально-жанровий тип тексту (новини, інформаційна аналітика та коментарі, текст-нарис (тематичні матеріали типу «фішки», реклама);
- тематичне співвідношення як приналежність до певної теми в рамках стійких медіатем.

Ця класифікація дозволяє детально проаналізувати будь-який медіатекст з точки зору основних ознак формату та особливостей реалізації ним функцій мови медіа, а також забезпечує достовірне висвітлення різноманітних поєднань функцій повідомлення та впливу в будь-якому типі медіатексту. Медіатексти класифікують залежно від компетенції мовця, поза- та інтралінгвістичних умов і обставин спілкування, за критеріями, які можуть належати до різних шкал оцінювання: відповідність нормам стилю / нормам орфографії; жанрові стандарти / ідіостилістичні модифікації; модальність – терапевтична/патогенна; порядність / нечесність автора; оригінальність / імітація (стилізація); індивідуальне/колективне авторство тощо [14, с. 17].

Таким чином, інформаційна епоха, реалії якої людство спостерігає й осмислює з кінця ХХ століття, стрімко змінює не лише світ природи, а й способи пізнання світу, перебування в ньому – суспільство, ідеологію, культура, етичні та естетичні принципи, які домінують у суспільствах.

Трансформується сутнісний характер інформаційних потоків, каналів і способів передачі знань, насамперед вербалізованих. Тисячолітні форми і

практики спілкування, традиційне словесне звернення до людини радикально переформатовуються в наш час. Фахівці з медіа зосереджуються на ефектах технологічно інтенсивних стратегій і тактик адресного інформування та впливу на особистість/соціальну групу/націю. Лінгвістика у світі нових перспектив і нестандартних технологічних рішень, пов'язаних зі швидкістю передачі інформації, її всебічністю, здатністю до необмежених варіацій за аудиторією, комунікативною метою та іншими параметрами спілкування в суспільстві, синхронізує предмет дослідження з реаліями часу.

Найбільш яскраво це проявляється в неонапрямі лінгвістики – медіалінгвістиці. У світі, що динамічно змінюється, медіалінгвістика досліджує функціональну природу найпотужнішої інформаційної сфери, яка і за назвою, і за об'єктом аналізу впливає на процеси розвитку мови. Термін «медіалінгвістика» активно впроваджується у вітчизняне мовознавство, до прикладу, у 2013 році в КНУ імені Тараса Шевченка започатковано нову спеціалізацію "Медіалінгвістика". З 2013 року в міжнародному журналі "Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика" введена спеціальна рубрика "Медійна проблематика в модерній лінгвістиці", що висвітлює сучасні проблеми медіалінгвістики. У квітні 2015 року був проведений перший в Україні круглий стіл з медіалінгвістики "Знаки культури в українських медіа" . У звіті Медіалінгвістичної комісії Міжнародного комітету славістів відзначений здобуток Київського наукового осередку медіалінгвістів під керівництвом професора Лариси Шевченко [73].

Ці дослідження можна вважати рушійною силою розвитку сучасної медіа науки в Україні. Сьогодні Київська школа медіалінгвістики – це досить велика група українських дослідників, які працюють у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка в парадигмі медіалінгвістики та вивчення мовних та медіапрактик і викладають цикл дисциплін, що складається зі спеціалізованих і базових курсів на всі ступені навчання, включаючи бакалавра та магістра.

Одним із ключових положень медіалінгвістики є співвідношення понять «медіадискурс і медіатекст». Медіадискурс – це зв'язний текст у поєднанні екстралінгвістичних, прагматичних, соціокультурних, психологічних факторів тощо. Медіадискурс дає комплексне уявлення про мовленнєву діяльність у ЗМІ, оскільки охоплює численні екстралінгвістичні чинники, пов'язані зі специфікою створення медіакомунікації, культурно-специфічними способами кодування та декодування, а також соціально-історичним та політико-ідеологічним контекстом. Важливу роль у розумінні медіадискурсу відіграє медіатекст. Медіатекст є специфічним поняттям по відношенню до медіадискурсу, оскільки саме поняття медіатексту дозволяє нам упорядкувати потік медіа в сучасному суспільстві.

Медіатекст, як дискретна одиниця медіадискурсу, є типом тексту, призначеного для масової аудиторії, що характеризується поєднанням вербальних і медіа одиниць, а також має прагматичне спрямування. У стані медіадискурсу медіатекст розкриває природу діалогічності через сукупність мовних компонентів, які стосуються когнітивних процесів у свідомості мовців.

Зміст процесу опублікування медіатекстів зводиться до впливу на громадську думку та формування позитивного іміджу, що є можливим завдяки реалізації наступних завдань: сформувати громадську думку (у випадку якщо вона відсутня); переконати громадськість змінити власну думку на користь організації (у випадку вже сформованої громадської думки); зміцнити думку громадськості або трансформувати наявну думку у більш прийнятну для аудиторії; мотивувати до виникнення громадської думки з нових проблем, що цікавлять організацію.

За допомогою тексту можна здійснити або аргументаційний, або маніпулятивний вплив. Завдяки особливості слововживання, можна створити маніпулятивний текст. Розрізняють оперативну (або ситуаційну) маніпуляцію, яка полягає в тому, що, користуючись вже наявними в свідомості людини цінностями, потребами, стереотипами маніпулятор змушує її сприймати певну

інформацію так, як йому вигідно та стратегічну маніпуляцію, яка полягає в тому, що на протязі декількох років в свідомості людини формуються ті цінності, ідеї, які самі по собі сприяють підтримці стабільності вигідного маніпуляторіві політичного й економічного ладу.

Концепція єдиного інформаційного простору, запропонована американськими вченими наприкінці ХХ століття, має ключове значення для розуміння динаміки мовних, культурних і комунікативних тенденцій у сучасному світі. Сформульована концепція дозволяє представити багатоаспектну діяльність світових і національних ЗМІ у вигляді єдиної, цілісної системи, функціонування якої суттєво впливає на перебіг мовних та інфокультурних процесів.

Сучасна наука використовує широкий спектр термінів і понять для опису цієї нової «віртуальної території без державних кордонів і матеріальних бар'єрів»: інформаційний простір, інформаційне середовище, інформаційне поле, медіасередовище, медіаландшафт, інфосфера тощо, що є частиною загальної термінології сучасної медіалінгвістики, яка зосереджена на аналізі мовних змін [11].

Наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років відзначається зростання впливу інформаційних мереж на розвиток суспільства, масової свідомості та культурних вимірів сучасних держав. В американському науковому просторі з'явився термін «інформаційне суспільство» – він визначав сучасний етап розвитку цивілізації з панівною роллю інформації, комплексним впливом інформаційно-комунікаційних технологій на суспільство в цілому та особистість зокрема. Основні концепції сучасного інформаційного суспільства детально описані в книзі відомого західного соціолога Ф.Вебстера «Теорії інформаційного суспільства» [24]. У 2000-х роках домінантною в еволюції медіасфери стала теорія інтернет-комунікації; дослідження електронної мови визначило ключовий вектор сучасної медіалінгвістики.

Про популярність цього інноваційного напрямку лінгвістики свідчать численні праці видатних дослідників (Т. Ван Дайк, Р. Л. Хейс, Д. МакКвейл,

Р. Бертс, В. Брід, Д. МакКвейл), у яких вчені розглядають важливі питання медіажанрів, специфіка ЗМІ та особливості диференціації (тематичної, соціальної, політичної, гендерної тощо) медіатекстів. Крім того, з'явилися численні наукові публікації європейських медіа-періодичних видань, зокрема "Європейський журнал комунікації", "Хроніки Американської академії політичних наук" тощо [2, с. 628].

У філологічній славистиці медійна проблематика як об'єкт наукового цілісного аналізу виникла пізніше. Це пов'язано, перш за все, з традиційною орієнтацією славистики на фундаментальні проблеми як лінгвістики, так і суміжних галузей гуманітарного знання.

Практична спрямованість результатів медіалінгвістичних розробок також була обмежена мотивацією: медійники працювали в парадигмі однієї ідеології. Тому детальна розробка методів і форм роботи з вербалізацією масової свідомості опинилася в центрі уваги досить вузького кола спеціалістів (зокрема, міжнародних медіа-професіоналів, а також установ, пов'язаних із підготовкою ідеологічних кадрів).

Однак із середини ХХ століття слов'янський медійний дискурс формувався як вимога часу, соціального та когнітивного осягнення динамічно мінливого світу. Сьогодні ми можемо говорити про медіалінгвістичні дослідження в усіх слов'янських країнах і широкий спектр аналізованих питань. Водночас формуються авторитетні центри медіалінгвістики, в яких до розробки питань дослідження залучаються фахівці з усього світу.

1.2 Види та особливості медіатекстів

Поняття «медіатекст» стосується будь-якої форми комунікації, створеної та поширеної через медіа-канали. Він охоплює широкий спектр матеріалів, включаючи статті, рекламу, фільми, телешоу, публікації в соціальних мережах тощо. Медіатексти створюються з наміром донести до аудиторії інформацію, ідеї, думки чи розваги.

Вони служать ключовими засобами для поширення інформації, формування суспільного дискурсу, впливу на сприйняття та відображення суспільних цінностей і норм. Вони часто функціонують у ширших медіа-екосистемах, взаємодіючи з іншими текстами та медіа-платформами для створення складних мереж значень.

Однією з помітних характеристик медіатекстів є їхня притаманна мультимодальність, тобто вони поєднують різні способи комунікації, такі як текст, зображення, звук, а іноді навіть інтерактивні елементи. Така мультимодальна природа дозволяє медіатекстам звертатися до різноманітних сенсорних і когнітивних уподобань, підвищуючи їх вплив і доступність [3].

Медіатексти динамічні та постійно розвиваються, реагуючи на зміни в технологіях, уподобаннях аудиторії та культурних тенденціях. Ця адаптивність дозволяє медіатекстам залишатися актуальними та резонувати з сучасною аудиторією. Незважаючи на свою різноманітність і динамічність, медіатексти також піддаються різним формам маніпулювання, упередженості та встановлення порядку денного. Виробники медіа можуть свідомо чи несвідомо використовувати методи кадрування, вибіркоче оповідання чи ідеологічне позиціонування, щоб сформувати сприйняття та інтерпретації аудиторії. Демографія аудиторії, культурне походження та особистий досвід можуть відігравати роль у тому, як люди розуміють медіатексти та взаємодіють із ними.

Поняття «медіатекст» охоплює широкий спектр комунікаційних матеріалів, створених і поширених різними медіа-каналами. Ці тексти

демонструють різноманітні характеристики, служать різним цілям і відіграють значну роль у формуванні суспільного дискурсу та культурного розуміння. Розуміння типів і особливостей медіатекстів має важливе значення для медіаграмотності та критичного ставлення до сучасного медіа-середовища [11].

Існує декілька типів медіатекстів, кожен із яких має свої відмінні характеристики та цілі. До них належать [1]:

1. Тексти друкованих засобів масової інформації: це газети, журнали, книги та інші друковані матеріали. Вони зазвичай покладаються на письмову мову та зображення, щоб передати інформацію чи розповіді.

2. Трансльовані медіатексти: це телевізійні та радіопроеграми, а також подкасти. Вони використовують аудіо- та візуальні елементи для залучення аудиторії та спілкування з нею.

3. Цифрові медіатексти: вони охоплюють вміст, що поширюється через цифрові платформи, такі як веб-сайти, соціальні мережі, блоги та онлайн-відео. Вони часто містять інтерактивні функції та мультимедійні елементи.

4. Рекламні медіатексти: вони спеціально розроблені для просування продуктів, послуг або ідей. Вони часто використовують переконливу мову, образи та методи, щоб вплинути на поведінку споживачів.

Незалежно від виду, медіатексти мають певні спільні риси. Вони розроблені з урахуванням певної аудиторії та формуються культурним, соціальним та ідеологічним контекстом. Медіатексти також використовують різні семіотичні елементи, такі як мова, візуальні елементи, звук і макет, щоб передати значення. Крім того, вони можуть включати риторичні засоби, наративні структури та стилістичний вибір, щоб залучити та захопити аудиторію.

Медіатексти мають низку характерних рис, які відрізняють їх від інших видів текстів. Ці риси пов'язані з їхнім змістом, формою, цільовою аудиторією та функціями. Основні риси медіатекстів включають:

- інформативність: медіатексти містять значну кількість фактів, новин і даних, призначених для інформування аудиторії про події, явища та тенденції;
- актуальність: медіатексти орієнтовані на висвітлення актуальних і важливих подій, які мають суспільний інтерес на даний момент;
- лаконічність: через обмежений обсяг і необхідність швидко донести інформацію, медіатексти часто вирізняються стислістю і чіткістю викладу;
- доступність: медіатексти використовують зрозумілу і доступну мову, щоб бути зрозумілими широкій аудиторії, незалежно від рівня освіти чи фахових знань;
- масовість: медіатексти розраховані на широку аудиторію і поширюються через засоби масової інформації, що забезпечує їхнє велике охоплення;
- залучення уваги: для залучення та утримання уваги аудиторії, медіатексти часто використовують яскраві заголовки, зображення, відео та інші мультимедійні елементи;
- інтерактивність: сучасні медіатексти часто передбачають можливість взаємодії з аудиторією через коментарі, опитування, соціальні мережі та інші форми зворотного зв'язку;
- ідеологічність і суб'єктивність: медіатексти можуть відображати певні ідеологічні позиції та суб'єктивні погляди їхніх авторів або замовників.
- інтертекстуальність: медіатексти часто містять посилання на інші тексти, події чи культурні явища, створюючи мережу взаємозв'язків і контекстів;
- мультимодальність: медіатексти можуть включати різні види контенту: текст, зображення, аудіо, відео, що створює комплексний вплив на аудиторію;

- динамічність: медіатексти швидко оновлюються і змінюються відповідно до нових подій і обставин, що потребує постійного оновлення інформації;

Ці риси допомагають медіатекстам ефективно виконувати свої функції та впливати на аудиторію, забезпечуючи комунікацію в сучасному суспільстві.

Загалом, концепція «медіатексту» підкреслює різноманітність форм комунікації, які зустрічаються в сучасних медіа-ландшафтах, і підкреслює важливість розуміння того, як ці тексти створюються, споживаються та інтерпретуються в суспільстві.

Медіатексти є не лише засобами поширення інформації, але й потужними інструментами соціального впливу та культурного вираження. Вони часто відображають і зберігають панівну ідеологію, соціальні норми та структури влади, формуючи те, як люди сприймають себе та навколишній світ [9, с.85]. Одним з важливих аспектів є їх здатність створювати наративи та репрезентації, які впливають на ставлення та поведінку аудиторії. Завдяки розповіді медіатексти можуть викликати емоції, спонукати до роздумів і до дії. Незалежно від того, чи йдеться про новини, вигадані оповіді чи рекламні кампанії, медіатексти відіграють значну роль у формуванні громадської думки та поведінки.

Вони часто створюються в комерційному, політичному чи культурному контексті, який впливає на їх зміст і розповсюдження. Комерційні ЗМІ, наприклад, можуть надавати перевагу мотивам прибутку та залученню аудиторії, а не чесності журналіста чи різноманітності точок зору. Політичні ЗМІ можуть використовуватися для просування певних планів або маніпулювання громадською думкою. Культурні засоби масової інформації, з іншого боку, можуть слугувати платформами для художнього вираження, збереження культури або розбудови громади [4, с.17].

Також вони підлягають різним формам регулювання, цензури та етичних міркувань. Уряди, індустріальні органи та правозахисні групи можуть накладати обмеження на медіаконтент, щоб захистити суспільні інтереси,

підтримувати моральні норми або запобігти шкоді. Однак ці зусилля іноді можуть викликати питання про свободу вираження поглядів, плюралізм ЗМІ та право громадськості на інформацію.

Медіатексти є багатограними та динамічними формами комунікації, які мають значний вплив у сучасних суспільствах. Розуміння їх типів, особливостей і суспільних наслідків має важливе значення для сприяння медіаграмотності, критичному мисленню та інформованому громадянству у світі, що стає все більш опосередкованим.

Можливість визначати медіатекст як мультитекст, з'являється саме завдяки його динамічному характеру. Сам мультитекст характеризується багатоаспектністю взаємодії автора з аудиторією, а також він взаємодіє з іншими існуючими медіа тестами сучасної медійної культури. Майже всі характерні властивості медіатексту обумовлені його соціально-регулятивною природою. У сучасній інформаційній культурі, медіатекст сприймають як “унікальний засіб інтерпретації та репрезентації реальності, а отже, і формування у індивіда картини світу, дає можливість мас-медіа впливати на складні соціальні процеси, що відбуваються як в окремому суспільстві, так і у світі в цілому, і цим зумовлювати бачення світу реципієнтом” [28].

Він виконує соціально-регулятивну функцію, отже, він також впливає на когнітивну картину світу аудиторії, оскільки аудиторії передається як інформація, а й її емоційно-ціннісний зміст. Враховуючи все перераховане вище, ми можемо визначити медіатекст як мовний продукт медіакультури, який має певні відмінні характеристики. До них можна віднести такі:

- 1) мовна специфіка;
- 2) внутрішньотекстовий, надтекстовий та гіпертекстовий рівні, які носять динамічний характер;
- 3) багатовимірність, багатоплановість, поліфонічність та інтегральність медіатекстів, які зумовлені розвитком та ускладненням ЗМІ;
- 4) соціально-регулятивна природа [35].

Варто уточнити, що кожна з перерахованих характеристик існує в медіатексті у взаємодії та єдності. Спільно, вони обумовлюють сутність медіатексту як нового продукту комунікації.

Зважаючи на аудиторну масовість можна виділити наступний комплекс мовних рис, якими мають медіатексти:

1) неліквідність унікальних, індивідуальних засобів вираження, усередненість мовної норми;

2) поява нового типу авторів медіатекстів, що обумовлює появу таких феноменів як, нова (по суті, віртуальна) реальність фактів, думок, ідей, а також забезпечує медіатексти документальної та емоційної рисами;

3) створення особливої текстової модальності, яка дозволяє відкритий вираз безпосередньо авторських думок і почуттів, його оцінок та емоцій стосовно описуваних їм фактів та подій [8, с.115].

Зазначені вище характеристики мають найбільш загальний характер, і можуть відноситися до медіатекстів в принципі, що не залежить від їх тематики, жанру або змісту.

1.3. Мова арабських ЗМІ як об'єкт наукових розвідок

Лінгвістичні дослідження арабських медіатекстів охоплюють міждисциплінарне дослідження використання мови, моделей дискурсу та комунікаційних стратегій в арабських ЗМІ. Ці дослідження заглиблюються в різні аспекти, включаючи синтаксис, семантику, прагматику та аналіз дискурсу, щоб з'ясувати лінгвістичні особливості та соціокультурні наслідки, вбудовані в арабський медіадискурс.

Дослідники аналізують широкий спектр медіатекстів, починаючи від новинних статей і думок до телевізійних передач і публікацій у соціальних мережах, щоб розпізнати такі мовні явища, як вибір лексики, риторичні засоби та наративні структури. Досліджуючи використання мови в різних медіа-жанрах і платформах, науковці прагнуть розкрити складну взаємодію між

мовою, ідеологією та динамікою влади в арабомовних суспільствах [13, с. 224].

Одним із ключових напрямків лінгвістичних та інших інтердисциплінарних досліджень арабських медіатекстів є роль мови у формуванні громадської думки, конструюванні соціальної ідентичності та увічненні ідеологій. За допомогою критичного аналізу дискурсу дослідники ретельно вивчають мову, яку використовують ЗМІ, щоб сформулювати проблеми, вплинути на сприйняття аудиторії та просувати конкретні плани.

Крім того, соціолінгвістичні дослідження арабських медіатекстів часто досліджують мовні варіації та зміни в різних медіа-контекстах, регіонах і соціокультурних умовах. Дослідники вивчають лінгвістичні особливості, такі як діалектні варіації, перемикування кодів і мовні ідеології, щоб зрозуміти, як мовні практики відображають і узгоджують соціолінгвістичні реалії в арабомовних спільнотах.

Загалом, міждисциплінарні розвідки арабських медіатекстів дають цінну інформацію про складні відносини між мовою, медіа та суспільством в арабському світі, проливаючи світло на те, як мова відображає та формує соціокультурні норми, ідентичності та динаміку влади всередині різноманітних медійних контекстів.

Лінгвістичні дослідження арабських медіа-текстів часто заглиблюються в роль перекладу та мовного посередництва у формуванні міжкультурної комунікації та розповсюдження інформації. Враховуючи мовне розмаїття в арабському світі, де різні арабські діалекти співіснують поряд із сучасною стандартною арабською (MSA), практики перекладу відіграють вирішальну роль у тому, щоб зробити медіаконтент доступним для різноманітної аудиторії. Дослідники вивчають стратегії перекладу, виклики та вплив мовного посередництва на збереження або трансформацію значення в арабському медіа-дискурсі.

Такі дослідження сприяють розвитку медіаграмотності та мовних освітніх ініціатив в арабомовних суспільствах. Аналізуючи використання

мови в медіа-контекстах, викладачі можуть розробляти навчальні програми та навчальні матеріали, які сприяють критичному усвідомленню мови, міжкультурній компетенції та ефективним комунікативним навичкам серед студентів і споживачів медіа.

Дослідники спираються на теоретичні рамки та методологічні підходи з різних дисциплін, щоб дослідити складну динаміку мови та медіа в арабомовному контексті, вирішуючи такі нагальні проблеми, як репрезентація ЗМІ, політика ідентичності та соціальні зміни. Досить помітне місце у вивченні арабського медіадискурсу займають соціолінгвістичні дослідження. Зокрема, явища диглосії та білінгвізму у контексті використання арабської мови у веб-просторі постають у працях Х. аш-Шамрані, К. Хорна, ал-Біріні, А. ад-Дін та інші. Х. аш-Шамрані у статті “Диглосія на арабських телевізійних станціях” [19] розглядає праці попередників, а також принципи використання розмовної та письмової форм арабської мови при презентації новин на телеканалах “Ал-Джазіра”, “ART”, та “LBC”. Спираючись на працю Фергюсона, автор розділяє, до якої категорії належать варіанти мови (висока чи низька), що використовуються в різних тематичних програмах. Х. Аш-Шамрані наголошує на недостатньо коректній класифікації Фергюсона, оскільки арабська мова ЗМІ отримує нову форму – середню – між літературною та розмовною, таку, яку розуміє більшість арабського регіону. Про усереднену форму АМ говорять і російські дослідники. Л.А. Чупригіна у статті “Еволюція арабської мови в епоху культурної глобалізації: від диглосії до “золотого трикутника” стверджує, що поруч із літературною мовою та діалектами сформувалася третя форма – усереднена, через що сьогодні треба говорити про “тримовність”, а не диглосію [25, с. 9].

Останніми роками лінгвістичні дослідження арабських медіатекстів привернули значну увагу вчених. Такі дослідники, як Аль-Бтул Аль-Хазмі, К. Хорн і А. Ад-Дін, досліджували різні аспекти арабського медіадискурсу, проливаючи світло на його мовні особливості, соціокультурні наслідки та комунікативні стратегії.

Робота Аль-Бтула Аль-Хазмі була зосереджена на аналізі мовних структур арабських медіа-текстів, дослідженні синтаксичних моделей, лексичних варіантів і дискурсивних маркерів, що використовуються в різних жанрах, таких як новини, статті та реклама. Застосовуючи методи, засновані на корпусі, Аль-Хазмі виявив повторювані лінгвістичні явища та дослідив їхні функції в передачі значення та формуванні інтерпретацій аудиторії.

Подібним чином К. Хорн зробив внесок у цю сферу, досліджуючи соціолінгвістичні виміри дискурсу арабських ЗМІ. За допомогою етнографічних досліджень і якісного аналізу Хорн дослідив, як лінгвістичні практики в медіатекстах відображають і узгоджують соціокультурні ідентичності, динаміку влади та ідеологічні позиції. Досліджуючи використання мови в таких контекстах, як теледебати, дискусії в соціальних мережах і ток-шоу, Горн з'ясував складну взаємодію між мовою, політикою та соціальними змінами в арабських суспільствах [21].

Дослідження А. Ад-Діна зосереджено на прагматиці арабської медіа-комунікації з фокусом на стратегіях дискурсу, які використовуються для досягнення конкретних комунікативних цілей. А. Ад-Дін досліджував такі явища, як стратегії ввічливості, техніки переконання та моделі аргументації в медіа-текстах, досліджуючи, як мова стратегічно розгортається, щоб вплинути на сприйняття та відповіді аудиторії. Завдяки аналізу дискурсу та експериментальним дослідженням Ад-Дін надав уявлення про ефективність різних риторичних стратегій, що використовуються в дискурсі арабських ЗМІ [23, с. 133].

На сьогодні окреме місце у дослідженні різних механізмів розвитку арабської мови онлайн посідає сентимент-аналіз, що займається вивченням різних засобів емоційного вираження. Цей метод ще називають аналізом тональності. С. Ахмад, М.Паск'є та Г. Када представили своє дослідження тональності коротких за кількістю знаків повідомлень у соціальних мережах Facebook та Twitter – так званих “статусів” [].

Лінгвістичні дослідження арабських медіатекстів були центром для таких дослідників, як С. Ахмад, М. Паск'є та Г. Када. Їх дослідження заглиблюються в різні аспекти дискурсу арабських медіа, охоплюючи від лінгвістичних структур до соціально-культурних наслідків.

Робота С. Ахмада значною мірою сприяє розумінню синтаксичних і семантичних особливостей арабських медіатекстів. За допомогою аналізу корпусу та лінгвістичних методологій Ахмад досліджує, як арабські медіа конструюють значення, зокрема в новинах та редакційному контенті. Його дослідження проливає світло на лінгвістичні стратегії, які використовуються для передачі інформації та формування громадської думки в арабомовних громадах.

Дослідження М. Паск'є розширює сферу лінгвістичного аналізу, включаючи прагматичні виміри арабського медіадискурсу. Паск'є досліджує, як мовний вибір у медіатекстах впливає на інтерпретацію та сприйняття аудиторією. Досліджуючи маркери дискурсу, мовленнєві дії та стратегії ввічливості, Паск'є розкриває складні способи взаємодії арабських медіа зі своєю аудиторією, обговорюючи значення та сприяючи комунікації в різноманітних соціокультурних контекстах.

Внесок Г. Када в лінгвістичні дослідження арабських медіатекстів зосереджується на перетині мови, влади та ідентичності. Дослідження Када заглиблюється в лінгвістичні репрезентації соціальних акторів і груп в арабських медіа-наративах. За допомогою критичного аналізу дискурсу Када висвітлює, як мова конструює та увічнює ідеології, формуючи сприйняття динаміки влади, етнічної приналежності та релігії в арабському світі. Розкриваючи діючі дискурсивні механізми, робота Када дає цінне розуміння ролі мови в конструюванні та суперечці соціальних реалій у арабському медіа-дискурсі.

Разом дослідницькі зусилля Ахмада, Паск'єра та Кади збагатили наше розуміння арабських медіатекстів з лінгвістичної, прагматичної та соціокультурної точок зору. Їхні дослідження підкреслюють складну

взаємодію між мовою, дискурсом і суспільством, пропонуючи цінну інформацію про динаміку спілкування в арабомовних спільнотах.

До специфічних лексичних рис арабських медіатекстів можна віднести наступні:

- 1) кліше публіцистичного стилю, що виявляється в словах відомими для читачів та сприяють появі відповідних асоціацій;
- 2) політичні слова, які не віднесені до термінів (люди, політика, бізнес процеси, тенденція);
- 3) економічні та політичні терміни (президент, прем'єр, демократичний, референдум);
- 4) скорочення, що використані для позначення державних установ чи інших організацій;
- 5) неологізми, які часто є запозичені з іншої мови;
- 6) досить помітний діапазон використання стилістичних засобів, які забезпечують виразність та експресію текстів (стилістично забарвлені лексичні одиниці: метонімія, гіперболи, епітети, синекдоха, літота).

Висновки до першого розділу

Медіадискурс – це форма публічного дискурсу, що охоплює всі види комунікації, які здійснюються через засоби масової інформації. Він включає в себе як письмові, так і усні тексти, представлені через різні медіа-канали, такі як телебачення, радіо, газети, журнали, Інтернет та соціальні мережі. Медіадискурс аналізується з точки зору його змісту, форми, функцій і впливу на аудиторію.

Медіатекст, як дискретна одиниця медіадискурсу, є типом тексту, призначеного для масової аудиторії, що характеризується поєднанням вербальних і медіа одиниць, а також має прагматичне спрямування. У стані медіадискурсу медіатекст розкриває природу діалогічності через сукупність

мовних компонентів, які стосуються когнітивних процесів у свідомості мовців.

Існує декілька типів медіатекстів, кожен із яких має свої відмінні характеристики та цілі. До них належать: тексти друкованих засобів масової інформації, трансльовані медіатексти, цифрові медіатексти, рекламні медіатексти.

До специфічних лексичних рис медіатекстів можна віднести наступні: інформативність, актуальність, лаконічність, доступність, масовість, залучення уваги, інтерактивність, ідеологічність і суб'єктивність, інтертекстуальність, мультимодальність, динамічність.

Такі дослідники, як Аль-Бтул Аль-Хазмі, К. Хорн і А. Ад-Дін, досліджували різні аспекти арабського медіадискурсу. Лінгвістичні дослідження арабських медіатекстів були центром для таких дослідників, як С. Ахмад, М. Паск'є та Г. Када. Їх дослідження заглиблюються в різні особливості дискурсу арабських медіа, охоплюючи від лінгвістичних структур до соціально-культурних наслідків.

До специфічних лексичних рис арабських медіатекстів можна віднести наступні: кліше публіцистичного стилю, суспільно-політична лексика, скорочення, неологізми та запозичення, помітний діапазон використання стилістичних засобів, які забезпечують виразність та експресію текстів.

РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АРАБСЬКИХ НОВИН ПРО РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ

2.1 Суспільно-політичні повідомлення ЗМІ

ЗМІ є основним джерелом інформації для громадськості. Вони розповідають про події, які відбуваються у регіоні, і відображають різноманітні точки зору на ці події. Варто зазначити, що часто ЗМІ відображають не лише факти, а й аналізують їх та висловлюють власні думки через статті, коментарі, аналітику тощо. Це дозволяє громадянам отримувати різні погляди на певні питання і формувати своє власне розуміння ситуації.

Враховуючи вищесказане, для того щоб виявити та проаналізувати лексико-семантичні особливості воєнної тематики в контексті відображення російсько-української війни в арабських ЗМІ, у цій роботі ми дотримуємось такого алгоритму:

1. Здійснити відбір новин на вказану тематику з різних новинних джерел таких країн як Королівство Саудівська Аравія, Арабська Республіка Єгипет, Об'єднані Арабські Емірати, Катар періодом з 1.11.2023 - 15.12.2023 (вибір країн зумовлений більшою розвиненістю в медіасфері в порівнянні з іншими країнами регіону, а також активністю на міжнародній арені в політичному та економічному контексті).
2. Здійснити переклад вибраних новин.
3. Проаналізувати та окреслити основні теми та сюжети, які арабські медіа обирають для публікацій.
4. Виокремити тематичну лексику, яка використовується для висвітлення російсько-української війни.
5. Проаналізувати зазначену лексику на наявність упереджених чи нейтральних конотацій.

Медіа впливають на формування громадської думки шляхом вибору тем для обговорення, підтримки певних позицій, розгляду альтернативних бачень та іншими методами. Це стимулює обговорення та рефлексію в суспільстві, в результаті чого відбувається виявлення настроїв. Небезпідставно можна вважати, що медіа виступають не лише як посередник між подіями та громадськістю, але й як важливий канал виявлення та аналізу настроїв регіону, що допомагає в розумінні суспільних та політичних процесів.

У центрі уваги ЗМІ Єгипту, Саудівської Аравії, Катару та Об'єднаних Арабських Еміратів в період з **15.11.2023** по **30.11.2023**:

- опис подій на фронті;
- оцінка впливу конфлікту на Близькому Сході на допомогу Україні;
- «Дискусії» Заходу щодо можливих мирних переговорів України з РФ;
- критика України високопосадовцями рф.

При створенні вибірки було проаналізовано такі інтернет-видання як الاتحاد (ОАЕ), الوطن (Держава Катар), عكاظ та الرياض (Саудівська Аравія), اخبار اليوم та بوابة الأهرام (Єгипет). Варто зазначити, що було розглянуто значну кількість новин, які публікувались протягом вказаного періоду, однак на розгляд винесено лише окремі новини, у яких проглядаються якісь неоднозначні або протилежні до нейтральних наративи.

В арабських країнах новини стосовно України висвітлюються по-різному. Тематика, що стосується України, є різною, та включає висвітлення перебігу подій на фронті, надання фінансової та військової допомоги Україні країнами-партнерами, а також позиція РФ щодо окремих питань, пов'язаних із війною з Україною тощо.

ЗМІ Єгипту досить активно висвітлюють події, що відбуваються на території України та загалом стосуються України, при цьому посилаючись як на українські, російські, так і інші закордонні джерела. На постійній основі медіа Єгипту підіймають питання втрат обох сторін на фронті, а також оцінку наслідків атак РФ, в тому числі на українську цивільну інфраструктуру. Однак

значну частку новин про Україну становлять новини з посиланням на високопосадовців РФ, які критикують дії України та її партнерів.

Водночас в ЗМІ Саудівської Аравії новини про Україну публікуються не так часто порівняно з кількістю новин про РФ. Основною тематикою ЗМІ Саудівської Аравії цього тижня стали дискусії щодо можливості мирних переговорів України з РФ, а також загибель помічника Головнокомандувача ЗСУ Залужного.

Єгипетське інтернет-видання بوابة الاهرام у своїй новині стосовно опису військових дій та ситуації в цілому в Україні пише [74]:

أعلن الجيش الأوكراني، اليوم /الأحد/، ارتفاع عدد قتلى الجنود الروس إلى 305 آلاف و90 جندياً، منذ بدء العملية العسكرية في 24 فبراير من العام الماضي .

*ЗСУ сьогодні повідомили, що з початку **військової операції** дій 24 лютого минулого року кількість загиблих російських військових зросла до 305,90 осіб.*

Як ми бачимо, у тексті новини вжитий термін العملية العسكرية, що дослівно перекладається як “військова операція”. Варто зазначити, що поняття *війна* та *військова операція* це два терміни, які часто використовуються в контексті військових дій, але вони мають різні конотації та значення.

Війна — це довготривала озброєна конфронтація між двома або більше державами, групами або націями. Вона може включати широкий спектр військових дій, включаючи битви, наступи, оборони, блокади, бомбардування та інші військові операції. В той час як військова операція — це конкретна військова діяльність, спрямована на досягнення певної військової мети або стратегічного завдання. Військові операції можуть бути частиною загального стратегічного плану у рамках війни або виконуватися для реагування на конкретну загрозу або подію .

Враховуючи те, що у висвітленні цієї новини видання посилається на українські джерела, можемо судити про розбіжність у вживанні понять, що свідчить про глибші політичні причини і відповідні позиції самого видання.

Єгипетське видання اخبار اليوم у своїй новині, де висвітлюється позиція німецького бізнесмена Кіма Доткома, послуговується доволі провокативними лексичними одиницями:

وأضاف دوتكوم، قائلاً: "زيلينسكي يلغي الانتخابات مرة أخرى، وتقوم حكومة الولايات المتحدة لن تهدف إلى حماية الديمقراطية"، مضيفاً، بالقول: "إنهم يعرفون أن دميتهم بإخبار العالم أن الحرب بالوكالة تفوز في الانتخابات المقبلة".

“Зеленський знову скасовує вибори, а уряд США говорить світові, що **проксі-війна** спрямована на захист демократії”, — каже Дотком, і додає: “Вони знають, що їхня **маріонетка** не виграє наступні вибори”.

Бачимо, що застосовується термін الحرب بالوكالة, що можна перекласти як посередницька війна або ж проксі-війна — збройний конфлікт за опосередкованої участі третьої сторони, метою якої є вплив на стратегічний результат на свою користь [1], апелюючи до США як до посередника. Варто також зазначити, що якщо робити дослівний переклад з арабської, то це буде звучати як війна за дорученням. Використання в цьому випадку дослівного перекладу не забезпечить зрозумілість та точність сприйняття цього терміну для україномовної аудиторії.

Також бачимо, що президента України в цьому уривку названо دميتهم, що дослівно можна перекласти як “їхня лялька”, застосувавши перекладацьку трансформацію це можна передати як “маріонетка”. Поняття "маріонетка" часто використовується для опису політика, який, на думку деяких людей, не має власних думок чи контролю над своїми діями, а замість цього керується іншими особами чи групами. Це може означати, що вони виконують волю когось іншого або представляють інтереси певних груп, а не свої власні. Такі політики часто сприймаються як підконтрольні, безсильні або навіть маніпульовані.

В ЗМІ Катару та ОАЕ здебільшого зазначалося про вигоду Росії через війну на Близькому Сході, оскільки Україна отримує менше уваги від світу. Також в ЗМІ Об’єднаних Арабських Еміратів згадується про масову атаку Росії на Україну 40 безпілотниками, обговорення можливості мирних

переговорів з Росією щодо кризи в Україні, а також про відмову Республіканської партії від нового пакету допомоги для України.

Катарське видання الاتحاد у своїй новині стосовно переговорів України та західних країн повідомляє:

تحدث مسؤولون أميركيون وأوروبيون إلى الحكومة الأوكرانية حول ما قد تتطوي عليه مفاوضات حسبما نقلت شبكة «إن.بي.سي» عن مسؤول أميركي كبير، ومسؤول، سلام محتملة مع روسيا لإنهاء الأزمة. أميركي سابق لم تذكر اسميهما.

Американські та європейські чиновники обговорюють з українським урядом можливі наслідки мирних переговорів з Росією щодо припинення кризи, повідомляє NBC, цитуючи високопоставленого американського чиновника та колишнього американського чиновника, імена яких не згадуються.

Можемо помітити, що в повідомленні знову вживається термін “криза”. Крім того, тут не зазначаються референси до першоджерел, що свідчить про те, що це є власною інтерпретацією описуваних подій.

Еміратське видання الاتحاد у своїй статті про відмову Республіканської партії від нового пакету допомоги для України закликає до чіткої стратегії та розуміння критеріїв виходу з війни. Зазначається, що російська технологічна перевага ставить Україну в складну ситуацію, а позиція Заходу стосовно підтримки розділена. Стаття має описовий характер, події зображуються з посиланням на західні та українські джерела, з долею суб’єктивних оціночних суджень автора []. При коментуванні автор не дотримується нейтрального тону і висловлює доволі радикальні ідеї, до прикладу:

ولا شك أنه ينبغي على الولايات المتحدة ألا تعترف أبداً بغزو بوتين غير القانوني، ولكنها قد تحتاج للانتقال من الحلم بالنصر إلى الاستعداد للعيش في حالة من الجمود

Звичайно, Сполучені Штати ніколи не повинні визнавати незаконне вторгнення Путіна, але їм, можливо, доведеться перейти від мрій про перемогу до підготовки жити в глухому куті.

У період з 1.12.2023 - 15.12.2023 у центрі уваги ЗМІ Єгипту, Саудівської Аравії, Катару та Об’єднаних Арабських Еміратів були:

- Дискусії західних партнерів щодо подальшої підтримки України та необхідності проведення мирних переговорів;
- Критика дій України та західних партнерів: антиукраїнська позиція Угорщини, заяви РФ щодо спільного виробництва США та Україною зброї в Україні;
- Статистика міжнародної допомоги Україні за оцінками НБУ;
- Обговорення вступу України, Молдови, Грузії та Боснії до ЄС.

При створенні вибірки було проаналізовано такі інтернет-видання як الاتحاد (ОАЕ), الوطن (Держава Катар), عكاظ та الرياض (Саудівська Аравія), اخبار اليوم та بوابة الأهرام (Єгипет).

В арабських країнах новини стосовно України висвітлюються по-різному. Тематика, що стосується України, є неоднозначною та включає такі аспекти:

- висвітлення перебігу подій на фронті;
- надання фінансової та військової допомоги Україні країнами-партнерами;
- позиція РФ та інших країн і міжнародних організацій щодо російсько-української війни.

Зокрема, значну увагу було зосереджено на новинах щодо подальшої підтримки України США та можливості надавати фінансову та військову допомогу.

Помітну кількість новин про Україну становлять новини з посиланням на високопосадовців РФ, які коментують або критикують політику України та її партнерів (зокрема, про спільне виробництво США та Україною боєприпасів та ракет в Україні).

В новинах Єгипту у період з 1.12.2023 по 15.12.2023 також зосереджено помітну кількість матеріалів з критикою дій України та її спроможністю чинити опір силам РФ, зокрема, з боку РФ та Угорщини. Лексика, яка використовується на позначення політичних та геополітичних явищ переважно має нейтральне забарвлення, однак у деяких виданнях

використовуються терміни, що демонструють однобічний підхід до питань на користь Російської Федерації. До прикладу, єгипетське інтернет-видання اخبار اليوم у своєму повідомленні про АР Крим повідомляє таке:

قال رئيس جمهورية القرم الروسية، سيرغي أكسينوف، اليوم السبت، إن الرئيس الأوكراني فلاديمير زيلينسكي يكذب مدعيا أن شبه جزيرة القرم تنتظر إعادتها إلى أوكرانيا.

Президент російської Республіки Крим Сергій Аксьонов заявив, що президент України Володимир Зеленський бреше, стверджуючи, що Кримський півострів чекає на повернення Україні.

У цьому уривку ми бачимо, що автор статті, судячи з його формулювань, вважає Республіку Крим частиною Росії, та не піддає сумніву легітимність її так званого керівника.

Те ж видання у своєму дайджесті інтерв'ю українського військовослужбовця Євгена Дикого повідомляє наступне:

وجاءت تصريحات المقاتل يفغيني ديكي، خلال مقابلة مع الصحفية الأوكرانية ناتاليا موسيشوك، قال في أوكرانيا بات وشيكا لصالح روسيا، مضيفا أنه مع كل يوم يمر تصبح خلالها إن النصر في الصراع القوات الروسية أقرب وأقرب إلى النصر

У своєму інтерв'ю українській журналістці Наталії Мосейчук, Євген Дикий заявив, що перемога в конфлікті в Україні (українському конфлікті) неминуча на користь Росії, додавши, що з кожним днем російські збройні сили стають все ближчими до перемоги.

Як ми бачимо в уривку новини для позначення російсько-української війни автор використав лексему “الصراع” “конфлікт”. Грем Еванс і Джеффри Ньюенхем у своєму Словнику з міжнародних відносин [76] дають наступне визначення:

الصراع بشكل عام هو ظاهرة اجتماعية تعكس حالة من عدم الارتياح أو الضغط النفسي الناتج عن عدم التوافق بين رغبتين أو أكثر أو تعارض إرادتين أو أكثر.
أما ظاهرة الصراع على المستوى الدولي فتعكس حالة من تعارض المصالح أو اختلاف القيم بين مجموعة بشرية وأخرى

Конфлікт загалом — це соціальне явище, яке відображає стан дискомфорту або психологічного тиску, що виникає внаслідок несумісності між двома чи більше бажаннями.

Феномен конфлікту на міжнародному рівні відображає стан конфлікту інтересів або відмінність цінностей між однією групою людей та іншою.

Зіставивши події, які зараз відбуваються в Україні та словникове визначення лексеми, обраної автором, цілком очевидно, що це не відображає повної картини.

Деякі ЗМІ можуть використовувати термін "конфлікт" для підтримки нейтральної або об'єктивної позиції. Це може відбуватися з метою уникнути використання термінології, яка може викликати емоційні реакції або визначити одну з сторін конфлікту як "агресора" чи "жертву". У деяких випадках використання терміна "конфлікт" може відображати політичні або дипломатичні позиції відповідної країни чи регіону, вибір терміна може бути зумовлений бажанням уникнути офіційного визнання війни або підтримки однієї зі сторін конфлікту.

Те ж саме інтернет-видання у своїй новині стосовно позиції Чехії повідомляє:

وفي وقت سابق قال الأمين العام لحلف شمال الأطلسي ينس ستولتنبرغ، إن الوضع في أوكرانيا قد يتدهور ويصبح أسوأ بسبب عدم كفاية المساعدات من جانب الدول الغربية لنظام كريف.

*Раніше генсек НАТО Йенс Столтенберг заявив, що ситуація в Україні може погіршитися через недостатню допомогу західних країн **київському режиму**.*

Вживання поняття "київський режим" може мати політичну або ідеологічну конотацію і використовується в контексті конкретної позиції або думки щодо уряду України. Термін "режим" в цьому випадку може викликати асоціації з негативними аспектами, такими як авторитарність або нестабільність.

В контексті інтерпретації заяви генсека НАТО може вживатись вислів "київський режим" для підкреслення певних проблем або недоліків в уряді України з точки зору автора або західних країн. Це може бути спробою наголосити на потребі покращення ситуації в Україні з певних питань або стосовно політичних, економічних або соціальних реформ.

Проте важливо враховувати, що вживання такого терміна може бути спробою впливу на громадську думку або формування певного образу України у міжнародному співтоваристві. Таке вживання може бути спробою дискредитувати уряд України або змалювати його як нестабільний чи непрозорий. Тому в контексті цієї заяви варто звернути увагу на можливість ідеологічного чи політичного впливу на формування висловлення.

У свою чергу, основною тематикою ЗМІ Саудівської Аравії цього тижня були питання можливості надання подальшої підтримки з боку США та таємні переговори військового керівництва України та РФ щодо укладення миру. Додатково ЗМІ використали інтерв'ю мера Києва Віталія Кличка, який розкритикував дії Володимира Зеленського. Це було єдине українськомовне джерело, на яке послалися ЗМІ Саудівської Аравії цього тижня.

Інтернет-видання الرياض у своїй новинні стосовно знищення бронемашин також послуговується поняттям "київський режим" без посилань на російські джерела:

نشرت وزارة الدفاع الروسية مقطع فيديو، يظهر قيام القوات الروسية بتدمير عربتين مدفعتين بواسطة نظام الصواريخ المضاد للدبابات من طراز "كورنيت" على محور زابوريجيا تابعتين لنظام كييف

*Міністерство оборони росії опублікувало відео, на якому російські війська знищують дві артилерійські установки **київського режиму** протитанковим ракетним комплексом "Корнет" на запорізькому напрямку.*

В ЗМІ Катару та ОАЕ обговорюється реакція Заходу на події в Україні та Газі, успішне возз'єднання українських дітей із сім'ями за допомогою держави Катар та відхилення бюджетного запиту Байдена на допомогу Ізраїлю та Україні у сумі \$105 мільярдів.

Катарське інтернет-видання الوطن у своїй новині про возз'єднання українських дітей із сім'ями повідомляє:

الدوحة- قنا- أعلنت دولة قطر عن نجاح عملية لمّ شمل الأطفال الأوكرانيين الثانية مع عائلاتهم في أوكرانيا، ضمن جهود وساطتها المستمرة من أجل لمّ شمل الأسر المشتتة بسبب الأزمة الروسية- الأوكرانية.

Доха – QNA – Держава Катар оголосила про успіх другого процесу возз'єднання українських дітей зі своїми сім'ями в Україні в рамках своїх поточних посередницьких зусиль щодо возз'єднання сімей, розлучених через російсько-українську кризу.

Як ми бачимо, автор використовує лексему الأزمة, яка має наступне визначення:

الأزمة السياسية هي حالة من عدم الاستقرار أو التوتر التي تحدث في السياق السياسي لمجتمع معين. وتكون هذه الأزمات نتيجة للصراعات أو الخلافات بين القوى السياسية المختلفة داخل الدولة، سواء كانت داخلية أو خارجية. وتتسبب الأزمات السياسية عادة في تأثيرات سلبية على الاستقرار السياسي، والاقتصادي، والاجتماعي للدولة، وقد تؤدي في بعض الحالات إلى تصاعد النزاعات المسلحة أو حتى الانهيار السياسي للنظام الحاكم.

Політична криза — це стан нестабільності або напруги, що виникає в політичному контексті даного суспільства. Ці кризи є результатом конфліктів або розбіжностей між різними політичними силами всередині держави, як внутрішніми, так і зовнішніми. Політичні кризи зазвичай негативно впливають на політичну, економічну та соціальну стабільність держави, а в окремих випадках можуть призвести до ескалації збройних конфліктів або навіть політичного краху правлячого режиму.

Отже, поняття "російсько-українська криза" є неправильним або як мінімум недостатнім для відображення суті конфлікту, який має місце в Україні. Війна на сході України має значний масштаб і триває вже понад десять років. Вона спричинила велику кількість жертв, більше мільйона переміщених осіб і серйозні соціально-економічні наслідки для країни. Також варто зазначити, що конфлікт на сході України має міжнародні масштаби, зокрема залучення Росії як однієї зі сторін конфлікту. Це не просто внутрішній

конфлікт між двома країнами, але й міжнародний конфлікт зі значними геополітичними наслідками.

У підсумку, арабські новини про російсько-українську війну демонструють широкий спектр лексико-семантичних особливостей, кожна з яких сприяє детальному зображенню та тлумаченню подій в арабському світі. Ці особливості охоплюють вибір мови, тон, перспективу, упередженість, семантичне обрамлення, культурні посилання, труднощі перекладу та глобальний контекст.

Що стосується вибору мови, арабські ЗМІ використовують для опису конфлікту різноманітну лексику, взятую із сучасної стандартної арабської мови, регіональних діалектів і сучасної термінології. Зазвичай вживаються такі терміни, як "الحرب" (війна), "الصراع" (конфлікт), і "الاحتلال" (окупація), "الأزمة الروسية-الأوكرانية" (російсько-українська криза), кожен з яких має різні конотації, які формують сприйняття аудиторії. Вибір цих термінів відображає не лише мовні уподобання, але й редакційну позицію та політичні уподобання медіа.

Тон висвітлення новин арабською мовою варіюється, починаючи від нейтрального повідомлення до емоційної мови, залежно від редакційної позиції та цільової аудиторії. Деякі ЗМІ можуть прийняти нейтральний тон, щоб забезпечити об'єктивне висвітлення, тоді як інші використовують емоційну мову, щоб викликати співчуття, солідарність або осуд серед арабської аудиторії. Цей тон впливає на те, як конфлікт сприймають і інтерпретують арабські глядачі та читачі.

Ракурс і упередженість відіграють значну роль у формуванні арабських новин про російсько-українську війну. ЗМІ можуть відповідати російським чи українським наративам, відображаючи їхні політичні уподобання та приналежності. Це може проявлятися у виборі джерел, кадруванні подій і зображенні ключових акторів, залучених до конфлікту. Така упередженість впливає на сприйняття аудиторії та ставлення до залучених сторін.

Семантичне обрамлення є ще одним важливим елементом висвітлення арабських новин, де історії подаються під різними кутами, такі як

геополітичне суперництво, гуманітарна криза або порушення міжнародного права. Вибір кадрів викликає різні емоційні реакції та формує інтерпретацію конфлікту аудиторією. Культурні посилання та символіка часто включаються в арабські новини, щоб викликати відгук у арабської аудиторії. Історичні аналогії, релігійні мотиви та знакові постаті можуть бути використані для контекстуалізації конфлікту та наповнення його глибшим змістом, викликаючи емоції солідарності, непокори чи історичних образ.

Проблеми з перекладом виникають під час конвертації новин з російської чи української на арабську через відмінності в синтаксисі, семантиці та культурних нюансах. Перекладачі повинні орієнтуватися в цих складнощах, зберігаючи при цьому точність і цілісність вихідного повідомлення. Неправильний переклад або неправильне тлумачення може спотворити передбачуване значення та сприяти неправильному сприйняттю серед арабськомовної аудиторії.

2.2 Військова тематика в медіатекстах

Враховуючи тематику новин про війну, медіадискурс може охоплювати елементи воєнного дискурсу. До останнього входить широкий спектр комунікативних подій, які відбуваються в контексті воєнних конфліктів та діяльності військ. Це результат політичних, соціокультурних, психологічних та історичних процесів, який виражається через різноманітні форми, такі як воєнно-художня література, воєнна публіцистика, матеріали з воєнно-політичної сфери. Ці матеріали можуть бути створені групою суб'єктів або окремими особами. Хоча вони тематично пов'язані з війною, вони в цілому мають риси, характерні для всіх соціально-політичних, публіцистичних та художніх текстів. Їх можна розглядати як спосіб естетичного перетворення реальності, який відображає внутрішній стан та майстерність автора. Такі тексти можуть містити подієву, соціальну, психологічну, образну та поетичну інформацію, яка сприймається читачем залежно від його системи цінностей.

До воєнних матеріалів також можна віднести науково-технічні публікації, пов'язані з діяльністю збройних сил.

Використання саме військової лексики у новинах дозволяє точно та чітко передавати інформацію про воєнні події, втрати сторін конфлікту, рухи військ та інші аспекти військових операцій. Це допомагає читачам краще розуміти ситуацію на полі бою та оцінювати масштаби конфлікту. Крім того, використання конкретних термінів військової техніки та обладнання дозволяє зробити повідомлення більш професійним та авторитетним у очах аудиторії, особливо тих, хто має відношення до військової справи.

Медіадискурс на воєнну тематику репрезентований мовленням емоційного типу, де максимально виражається суб'єктивно-емоційне відношення автора до явищ, подій, уявлень та образів. Пріоритет емоційної складової над раціональною сприяє широкому вживанню опозицій “друг – ворог”, “свій – чужий”, “ми – вони”, що несуть в собі онтологічні уявлення щодо бінарної структури світу [32].

У центрі нашої уваги постали повідомлення ЗМІ Єгипту та Саудівської Аравії у період **15.10.23-30.10.23**, які висвітлювали такі події:^{[1][2]}_{[3][4]}

- Передача США ракет АТАСМС Україні
- Опис подій на фронті на різних напрямках
- Проведення інспекції МАГАТЕ на Рівненській АЕС
- Оцінка стану корупції в Україні

Проаналізувавши новини, які публікувались у період 15.10.23-30.10.23, можна зробити висновок, що ЗМІ Єгипту та Саудівської Аравії часто однобоко відображають ситуацію в Україні та хід російсько-української війни, посиляючись здебільшого на заяви російських високопосадовців. Водночас посилення на українські ресурси також присутні. Тематика, що стосується України, є різною, та включає висвітлення перебігу подій на фронті, досягнення результатів операцій або наслідків обстрілів. Також згадується реакція російського керівництва щодо постачання Сполученими Штатами Америки ракет АТАСAMS в Україну. Повідомлялося й про успішне

проведення перевірки Рівненської атомної електростанції на предмет наявності незаявлених ядерних матеріалів.

Єгипетське видання *اخبار اليوم* у своїй новині, де проводяться паралелі між Україною та Ізраїлем повідомляє:

قال نائب رئيس مجلس الأمن الروسي، دميتري ميدفيديف، اليوم الخميس، إن أوكرانيا "تشعر في مخاوف من تلقيها أقل قدر من السلاح والمساعدة المالية من الغرب ومنهمكة" بالغيرة بشدة من إسرائيل ولفت ميدفيديف، في مقالة في "إزفيستيا" الروسية، إلى أن القادة الأوروبيين في سياق تصاعد النزاع الفلسطيني الإسرائيلي يغمضون عيونهم عن الحقائق الواضحة ويحاولون التغطية على الموت على الجانبين من النزاع بكلمات جميلة فارغة

Заступник голови Ради безпеки Росії Дмитро Медведєв заявив, що Україна "глибоко заздрить Ізраїлю" і стурбована отриманням меншої кількості зброї та фінансової допомоги від Заходу.

В інтерв'ю для російського видання "Известия" Медведєв зазначив, що європейські лідери в умовах загострення палестино-ізраїльського конфлікту закривають очі на очевидні факти і "намагаються приховати кров і смерть на обидві сторони конфлікту красивими, порожніми словами".

Аналізуючи цю новину з в контексті лексико-семантичного підбору засобів, можна виявити деякі відтінки й елементи упередженості. До прикладу, у вжитих термінах і висловлюваннях спостерігається вибір слів, які можуть навмисно забарвлювати подану інформацію. Вживання емоційно забарвлених слів, таких як *تشعر بالغيرة بشدة* "заздрить" та "стурбована", може впливати на сприйняття читачів та сприяти формуванню певної думки про обговорювану тему. Більше того, акцентуація на тому, що європейські лідери закривають очі на очевидні факти, може вважатися упередженим, оскільки це може бути спробою дискредитувати позицію Європи в даному конфлікті.

Використання метафори *يحاولون التغطية على الدم والموت على الجانبين من النزاع* "приховування крові і смерті красивими, порожніми словами" можна трактувати як спробу вплинути на емоційну реакцію аудиторії та змусити їх підтримати точку зору Медведєва. Також помітною є маніпуляція через вживання епітетів *كلمات جميلة فارغة* "красиві і порожні слова". При аналізі

варто враховувати, що новина опублікована з посиланням на російські джерела, тим не менш, вибір джерел для посилань та формування новинної вибірки редакцією теж може свідчити про певні погляди на ситуацію.

Те ж саме видання у своїй новині повідомляє:

سيرجي أكسيونوف، أن الدفاعات الجوية أسقطت ثماني مسيرات أكد رئيس جمهورية القرم الروسية أوكرانية استهدفت الجزيرة الواقعة شمالي البحر الأسود

Президент Російської республіки Крим Сергій Аксьонов підтвердив, що протиповітряна оборона збила вісім українських безпілотників, які були націлені на острів, розташований у північній частині Чорного моря.

Термін جمهورية القرم الروسية “Російська республіка Крим” використовується російськими офіційними джерелами та деякими медіа з метою закріплення територіальних претензій Росії до анексованого півострова. Це ставлення відображає політичну позицію Росії, яка вважає Крим своєю територією після анексії 2014 року, але не визнається більшістю країн світу та не підтримується українським урядом.

В контексті наведеної новини використання терміну "Російська республіка Крим" свідчить про підтримку російської точки зору стосовно статусу Криму. Це може бути спробою привернути увагу аудиторії до російської перспективи та легітимізувати дії російської влади на півострові. Також слід звернути увагу на використання фрази الدفاعات الجوية “ТПО”, яка в контексті цієї новини має скорочений вигляд (опущено лексему نظام - система).

До прикладу, у новині єгипетського інтернет-видання الاهرام від 5.11.2023 можемо побачити значну кількість військової лексики [74]:

وذكرت هيئة الأركان العامة للقوات المسلحة الأوكرانية، حسبما أوردت وكالة أنباء (يوكرين اليوم، أنه خلال هذه الفترة خسرت روسيا أيضا 5 آلاف و284 دبابة و9 آلاف و953 فورم) الأوكرانية من المركبات المدرعة و7 آلاف و375 من النظم المدفعية و867 من أنظمة راجمات الصواريخ متعددة الإطلاق و570 من أنظمة الدفاع الجوي و322 طائرة مقاتلة و324 مروحية و20 سفينة حربية، فضلا عن 9 آلاف و730 من المركبات وخزانات وقود، بالإضافة إلى 1047 من المعدات الخاصة و5 آلاف و534 "طائرة مسيرة وإسقاط 1554 من صواريخ كروز وغواصة".

Як повідомляють в українських новинах (Укрінформ), у генштабі ЗСУ заявили, що за цей період Росія втратила 5284 танки, 9953 бронемашини, 7375 артилерійських систем, 867 реактивних систем залпового вогню та 3 комплексів протиповітряної оборони – 322 бойові літаки, 324 гелікоптери та 20 бойових кораблів, а також 9730 одиниць техніки та паливних баків, а також 1047 одиниць спецтехніки, 5534 безпілотника, збито 1554 крилатих ракети і підводних човнів.

Без використання таких лексичних одиниць новина втратила б точність стосовно відображення поточної ситуації на фронті. Увагу привертає, по-перше, посилання на українське джерело *أنباء (يوكرين فورم) الأوكرانية* “українські новини (Укрінформ)”, що вказує на прихильність до української сторони. Більше того, зі змісту ми бачимо фактично інфографіку щодо втрат Росії у військовій техніці. Наведено і *أنظمة الدفاع الجوي* “комплекси протиповітряної оборони”, і *طائرة مسيرة* “безпілотник”, і *أنظمة راجمات الصواريخ متعددة الإطلاق* “реактивні системи залпового вогню” та інше.

Слід звернути увагу, що назви сучасних озброєнь в арабській мові нерідко є запозиченнями або кальками. Так, наприклад, *أنظمة الدفاع الجوي* “комплекси протиповітряної оборони” є калькою з англійського “air defense systems”. Варто зазначити, що в українській мові донедавна було прийнято використовувати поняття “комплекс”, але сьогодні вже можна зустріти й лексему “система”, на що впливає активна взаємодія з англійськими відповідниками в реальному мовленні. В арабському медіапросторі, крім *طائرة مسيرة* “безпілотник”, можна побачити також *درون ادرونات* “дрон / дрони”, що є фактичним прямим запозиченням від англійського слово *drone*. Також цікаво, що такі часто вживані лексеми вже пройшли процес морфологічної адаптації в арабській мові, на що вказує форма множини *درونات*.

Велика кількість сучасних запозичень у військову терміносистему арабської мови потрапили з французької. Саме французька мова займає першість серед усіх європейських мов за кількістю запозичень, що

асимілювались в арабській. Насамперед це пояснюється тривалими культурними зв'язками. До запозичень із французької мови, які ми встановили у досліджених нами медіатекстах, слід зарахувати такі: «БТАРІЯ» «батарея», «هَلِيكُوتَر» «вертоліт, гелікоптер», «مَنَاورَة» «маневр», «فُرْقَاة» «фрегат», «كُولُونِيل» «підполковник», «سِرْجَانْت» «сержант».

На фоні майже загальної тотожності все ж вважаємо можливим визначити ступінь семантичної рівнозначності або протилежності зазначених дискурсів за допомогою словникових дефініцій термінів «війна», «حَرْب» «військовий», «العسْكَر» «військо», «العسْكَرِي» «військовий». Згідно останніх даних сучасних тлумачних словників класичне визначення війни – «організована збройна боротьба між державами, націями (народами) або соціальними, етнічними та іншими групами» [10].

Відповідно до тлумачення поняття військо у значенні «збройні сили, армія» [10] виступає лише однією зі складових, що беруть участь у війні, тобто є хоч і головним, пріоритетним, але все ж інструментом війни, а не навпаки. Тому при всьому розмаїтті сучасних вітчизняних та іноземних воєнно-теоретичних поглядів ми дотримуємось такого визначення поняття «війна» – «це соціально-політичне явище, що являє собою найбільш гостру форму розв'язання суспільно-політичних, економічних, ідеологічних, а також національних, релігійних, територіальних та інших протиріч між державами, народами, націями, класами і соціальними групами засобами збройного насильства. Головним змістом війни є збройна боротьба – ведення протидіючими сторонами воєнних дій різного масштабу на суші, в повітрі, на воді, під водою та в космосі».

Ми зупинилися саме на дефініціях «війна» та «військо», оскільки це надало нам можливість підвести похідні лексеми воєнний та військовий до кожного з них: 1. Воєнний – це той, що стосується війни, пов'язаний з нею; 2. Військовий стосується до війська; прийнятий, встановлений у війську, в армії [10]. Оскільки прикметник воєнний походить від іменника війна, то можемо узагальнити, що воєнний дискурс, у широкому розумінні слова, включає

елементи військового дискурсу. У корпусі нашого дослідження ми розглядаємо та порівнюємо дві лінгвокультури, а саме українську та арабську, вважаємо доречно у цьому сенсі також чітко розмежовувати поняття “حرب” та “العسكري”, які є еквівалентами понять “воєнний” та “військовий”, відповідно.

Враховуючи тематику новин про війну, медіадискурс може охоплювати елементи воєнного дискурсу. До останнього входить широкий спектр комунікативних подій, які відбуваються в контексті воєнних конфліктів та діяльності військ. Це результат політичних, соціокультурних, психологічних та історичних процесів, який виражається через різноманітні форми, такі як воєнно-художня література, воєнна публіцистика, матеріали з воєнно-політичної сфери. Ці матеріали можуть бути створені групою суб'єктів або окремими особами. Хоча вони тематично пов'язані з війною, вони в цілому мають риси, характерні для всіх соціально-політичних, публіцистичних та художніх текстів. Їх можна розглядати як спосіб естетичного перетворення реальності, який відображає внутрішній стан та майстерність автора. Такі тексти можуть містити подієву, соціальну, психологічну, образну та поетичну інформацію, яка сприймається читачем залежно від його системи цінностей. До воєнних матеріалів також можна віднести науково-технічні публікації, пов'язані з діяльністю збройних сил.

Функціонування військової лексики та термінології в арабомовних новинах про російсько-українську війну слугує кільком ключовим цілям. Перш за все, це забезпечує конкретність і точність в описі військових дій, стратегії та техніки, яка використовується в конфлікті. Такі терміни, як القتال та التدخل العسكري “військове втручання” передають характер конфлікту та залучення збройних сил. Цей лексичний пласт допомагає аудиторії зрозуміти складність військових операцій і зрозуміти динаміку війни.

Більше того, військова термінологія в арабських новинах про російсько-українську війну допомагає підкреслити гостроту та серйозність ситуації. Такі слова, як تصاعد “ескалація” і النزاع “конфлікт” підкреслюють інтенсивність конфлікту та його потенційні наслідки. Використовуючи військову лексику,

ЗМІ передають серйозність ситуації та її вплив на регіон і за його межами. Крім того, військова термінологія дозволяє журналістам і аналітикам проводити глибокий аналіз і коментарі щодо військових подій російсько-української війни. Такі терміни, як «التحالفات العسكرية» військові альянси і «التكتيكات العسكرية» військова тактика сприяють обговоренню стратегій, які використовують різні сторони, залучені в конфлікт. Це допомагає аудиторії отримати уявлення про військові аспекти війни та її можливі наслідки. Військова лексика в арабомовних новинах про російсько-українську війну також служить для інформування та навчання громадськості щодо військових концепцій та операцій. Такі терміни, як «الدفاع الجوي» “протиповітряна оборона” і «المراقبة الجوية» “повітряне спостереження” знайомлять аудиторію з військовою термінологією та сприяють кращому розумінню військової справи. Ці знання дають можливість громадськості брати участь у інформованих дискусіях про війну та її наслідки [51].

У новині єгипетського інтернет-видання *الاهرام* від 5.12.2023 можемо побачити також чималу кількість військової лексики [74]:

أعلنت وزارة الدفاع الروسية، صباح اليوم الثلاثاء، إحباط محاولة قام بها نظام كييف، بشن هجوم إرهابي باستخدام 35 طائرة مسيرة، جرى تدمير 22 منها واعتراض 13 أخرى فوق بحر آزوف وأراضي جمهورية القرم. وجاء في بيان لوزارة الدفاع الروسية، أنه "أحبطت الليلة محاولة لنظام كييف لشن هجوم إرهابي ضد أهداف على أراضي روسيا الاتحادية، باستخدام طائرات مسيرة

Міністерство оборони Росії у вівторок вранці заявило про припинення спроби київського режиму здійснити теракт із застосуванням 35 безпілотників, 22 з яких знищено і 13 перехоплено над Азовським морем і територією республіки. Криму. У заяві російського Міноборони йдеться: «Сьогодні вночі була повалена спроба київського режиму здійснити терористичний напад на об'єкти на території Російської Федерації з використанням безпілотників».

Інтернет-видання Sky News у своїй новині 28 квітня, де посилаючись на російські джерела, повідомляє про нещодавні події [75]:

الت وزارة الدفاع الروسية اليوم الأحد إن أنظمة الدفاع الجوي دمرت 17 طائرة مسيرة أطلقتها أوكرانيا. وذكرت الوزارة في بيان على تطبيق تلغرام أنه جرى تدمير 9 طائرات مسيرة فوق منطقة بريانسك و3 فوق منطقة كورسك واثنين فوق منطقة بلغورود و3 فوق منطقة كالوجا. ونقلت وسائل إعلام روسية عن وزارة الدفاع إعلانها "إحباط محاولة هجوم إرهابي لنظام كييف باستخدام 5 طائرات مسيرة، تم تدميرها فوق أراضي مقاطعة بريانسك

У Міноборони Росії повідомляють, що системи ППО знищили 17 запущених Україною безпілотників. У повідомленні міністерства в додатку Telegram зазначено, що 9 безпілотників знищено над Брянською областю, 3 — над Курською областю, 2 — над Белгородською областю, 3 — над Калузькою областю. російські ЗМІ цитують повідомлення Міністерства оборони про «зупинення спроби терористичної атаки київського режиму з використанням 5 безпілотників, які були знищені над територією Брянської області».

Можемо побачити, що у цій новині також фігурують військові лексеми, необхідні для точної передачі інформації з місця події. Варто також звернути увагу на вибір лексичних засобів воєнного дискурсу, таких як هجوم إرهابي لنظام كييف. Вживання фраз типу "терористичні атаки київського режиму" у арабських новинах, які посиляються на російські джерела, може свідчити про певний інформаційний біас або позицію цих видань. Такі висловлювання можуть бути спрямовані на дискредитацію уряду України та його дій у війні з Росією. Зазвичай такі формулювання використовуються з метою перекручування подій або створення негативного образу опонента.

Це також може свідчити про те, що ці арабські видання приймають пропагандистську лінію, яка відображає позицію російського уряду або інших суб'єктів, що підтримують його. У такому випадку новини можуть використовувати маніпулятивні та необ'єктивні методи для формування у читачів певного світогляду або переконань.

Загалом, важливо ретельно аналізувати джерела інформації та розрізняти об'єктивні новини від пропагандистських матеріалів, які можуть містити спотворення фактів або однобічну інтерпретацію подій.

При розгляді новин про російсько-українську війну, ми помітили, що у контексті саме військової лексики переважаючим є вживання назв військової техніки, як наприклад *النظم المدفعية, أنظمة راجمات الصواريخ, المعدات الخاصة, دبابة أنظمة الدفاع الجوي* (танк, спецтехніка, РСЗВ, артилерія, ППО).

Аналізуючи новини на наявність елементів військового дискурсу можна зробити висновок, що лівова частка новин послуговується такою лексикою незважаючи на те, що дана лексика відноситься до вузькоспеціалізованої і може бути незрозумілою для широкої аудиторії. Це зумовлено тим, що об'єктивне відображення воєнних подій у новинах є неможливим без використання лексики на позначення об'єктів, які фігурують у подіях.

Висновки до другого розділу

На підставі аналізу арабськомовного медіадискурсу, що стосується висвітлення російсько-української війни, у ході якого було вивчено контент різних новинних джерел з низки країн, таких як Королівство Саудівська Аравія, Арабська Республіка Єгипет, Об'єднані Арабські Емірати, та Катар, ми ідентифікували ключові терміни та вирази, що вживаються для опису подій на фронті, а також для висвітлення політичних і військових аспектів цього конфлікту, а також певні тенденції в контексті вибору лексичних засобів.

Також ми виявили, що часто використовуються такі неоднозначні терміни як *عملية عسكرية, الصراع, لنظام كئيف, الأزمة الروسية-الأوكرانية* в контексті відображення російсько-української війни, що свідчить про наявність певної упередженості або ж про домінантне використання російських джерел як ресурсу для новини. Також зустрічаються прямі та непрямі згадки про вплив російсько-українського конфлікту на регіональні та міжнародні відносини. Варто зазначити, що тон дописів і статей може варіюватися від фактично нейтрального і документального до відверто емоційного і навіть провокативного, що свідчить про спроби маніпулювати громадською думкою або формувати певний наратив. Використання термінів на кшталт *هجمات إرهابية*

"терористичні атаки", عدوان "агресія", احتلال "окупація" часто супроводжується емоційно зарядженими коментарями, що може сприяти критичному або симпатичному сприйняттю з боку читача.

Арабськомовні ЗМІ часто користуються військовою лексикою, здебільшого вони використовують назви військової техніки як "безпілотники" طائرة مسيرة та صواريخ كروز "крилаті ракети" для точного і детального опису воєнних дій, що спонукає аудиторію до більш глибокого усвідомлення масштабів і значення конфлікту. Ця особливість є важливим аспектом в представленні воєнних дій та військових деталей, що посилює залученість та емоційне залучення споживачів інформації. російсько-українська криза

У підсумку можна сказати, що аналіз лексико-семантичних особливостей в арабському медіадискурсі відкриває ширші можливості для розуміння не тільки мовних аспектів висвітлення війни, але й політичних і культурних контекстів, у які це висвітлення вбудовано, адже саме лексика слугує прямим відображень редакційних позицій, і відповідно, національних бачень певною мірою.

РОЗДІЛ 3: ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АРАБСЬКИХ INSTAGRAM-ДОПИСІВ І КОМЕНТАРІВ ПРО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ

3.1 Особливості стилю новин в Instagram

Досліджуючи репрезентацію лексичних особливостей в арабських блогах, новинах, публікаціях в Instagram та інших онлайн-платформах, що стосуються російсько-української війни, важливо розуміти нюанси динаміки мовного вираження і соціокультурного контексту в медіадискурсі.

В арабських блогах репрезентація лексичних особливостей російсько-української війни може значно відрізнитися залежно від таких факторів, як походження автора, політична приналежність та особистий досвід. Деякі блогери можуть надати детальний аналіз геополітичних подій, використовуючи спеціальну термінологію та посилання на історичні події. Інші можуть зосередитися на історіях, що цікавлять людей, передаючи вплив війни на окремих людей і громади за допомогою емоційної мови та особистих наративів.

Емоційно забарвлена лексика є інструментом, який може використовуватись для створення загального тла, що викликає в аудиторії певні почуття, реакції та уявлення. Цей стиль мови стратегічно використовується журналістами, письменниками та ЗМІ, щоб передати певний тон, схилити думку та залучити читачів на емоційному рівні.

У репортажах новин емоційно забарвлена лексика може бути використана для створення відчуття терміновості, співчуття, обурення чи хвилювання, залежно від контексту та бажаного ефекту. Наприклад, такі епітети, як *مأساوي* «трагічний», *مفجع* «серцерозривний» або *مدمر* «руйнівний», використовуються для опису подій, пов'язаних із втратою чи стражданням, викликаючи співчуття в аудиторії та підкреслюючи вплив історії на людину.

Подібним чином емоційно насичена мова може використовуватися для вираження обурення або засудження щодо певних дій або окремих осіб. Такі терміни, як الفاحش «обурливий», فضيح «скандальний» можуть виражати різке несхвалення або моральне обурення, виставляючи тему в негативному світлі та впливаючи на сприйняття аудиторією [37, с.38].

Окрім негативних емоцій, емоційно забарвлена лексика також може використовуватися для викликання позитивних почуттів, таких як надія, натхнення чи захоплення. Такі слова, як بطولي «героїчний», ملهم «надихаючий» або ممتاز «чудовий», можна використовувати, щоб підкреслити вчинки хоробрості, стійкості чи досягнення, підняти аудиторію та вселяючи почуття оптимізму.

Крім того, емоційно забарвлена лексика відіграє вирішальну роль у публікаціях, редакційних статтях і коментарях, де автори часто висловлюють власні почуття, упередження чи погляди на конкретну проблему. Використовуючи мову, яка резонує з цільовою аудиторією, автори можуть ефективно впливати на думки, мобілізувати підтримку чи розпалювати дебати на спірні теми.

Однак важливо визнати, що використання емоційно забарвленої лексики в ЗМІ та статтях соціальних медіа іноді може призвести до сенсаційності, упередженості чи маніпулювання громадською думкою. Тому медіа споживачі повинні підходити до такої мови критично, враховуючи контекст, джерела та глибинні мотиви її використання. Інформаційний вимір, у якому головне значення закріплено за глобальними ЗМІ, має важливе значення у розвиток сучасних світових політичних процесів. ЗМІ можуть відігравати роль інструментів реалізації міжнародної діяльності різними державами та недержавними людьми, посилюючи або послаблюючи їх потенціал, а можуть у своїй сукупності виступати як самостійний учасник світової політики.

Загалом емоційно забарвлена лексика в ЗМІ та статтях нових ЗМІ слугує потужним інструментом для формування наративів, викликання емоційних реакцій і впливу на публічний дискурс. Його стратегічне розгортання може

суттєво вплинути на те, як аудиторія сприймає та взаємодіє з поданою їй інформацією.

Більше того, зображення ключових фігур у конфлікті, таких як політичні лідери чи військові командири, часто передбачає використання емоційної мови для паплюження чи прославлення їхніх дій. Наприклад, у новинному повідомленні президент Росії Володимир Путін може бути зображений як «الطاغية الروسي» (російський тиран) або «المجرم الحربي» (військовий злочинець), підкреслюючи його передбачувану роль у продовженні насильства та страждань в Україні [66].

І навпаки, Президент України Володимир Зеленський може бути зображений як «بطل الشعب الأوكراني» (герой українського народу) або «رمز للصمود والشجاعة» (символ стійкості та хоробрості), зокрема в статтях, які підкреслюють його зусилля захистити свій країни проти російської агресії.

Переклад таких зображень вимагає ретельного розгляду культурного та політичного контексту, а також усвідомлення упереджень і перспектив ЗМІ. Перекладач повинен орієнтуватися в цих складнощах, залишаючись відповідним оригінальному тексту та передаючи очікуваний емоційний вплив на цільову аудиторію.

Крім того, соціальні мережі відіграють значну роль у формуванні громадської думки та поширенні інформації про конфлікт. Публікації на таких платформах, як Twitter, Facebook та Instagram, часто містять емоційно заряджений вміст, зокрема зображення, відео та розповіді з перших вуст про вплив війни на цивільне населення.

Наприклад, такі вірусні хештеги, як «#حرب_أوكرانيا_روسيا» (Війна в Україні та Росії) або «#الدفاع_عن_أوكرانيا» (Захищаючи Україну), можуть супроводжувати публікації, які зображують людську ціну конфлікту, наприклад фотографії поранених дітей або зруйнованих будинків. Переклад цих дописів вимагає не лише мовних навичок, але й чутливості до емоційного резонансу зображень і оповідань.

Підсумовуючи, переклад емоційно насичених елементів з арабських ЗМІ та нових ЗМІ про російсько-українську війну передбачає навігацію складним ландшафтом мови, культури та політичної динаміки. [63].

Akhbar Al Arab — це арабське інтернет видання, що базується в Об'єднаних Арабських Еміратах. В своїх публікаціях про російсько-українську війну видання використовує емоційно-забарвлену лексику, щоб підкреслити трагічність подій та засудити дії Росії.

До прикладу, можемо помітити, що наведений уривок насичений емоційно забарвленою лексикою

جديدة في المنطقة تصاعد العنف في شرق أوكرانيا يثير المخاوف من اندلاع حرب دموية

*Ескалація насильства на сході України викликає побоювання спалаху нової **кровопролитної війни** в регіоні.*

З точки зору автора, вислів *حرب دموية اندلاع* “спалах кровопролитної війни” може свідчити про глибоке обурення, горе та негативне ставлення до війни як такої. Автор, використовуючи цю метафору, намагається підкреслити жорстокість і несправедливість конфлікту, відображаючи відверте засудження насильства та страждань, до яких воно призводить. Такий вибір лексичних засобів може також відображати спробу автора привернути увагу громадськості до катастрофічних наслідків війни та спонукати до мирного врегулювання конфлікту.

العدوان الوحشي يتواصل في مناطق عدة في الشرق الأوسط، مما يتسبب في تفاقم الوضع الإنساني الضحايا الأبرياء وزيادة عدد

*Жорстока агресія триває в кількох регіонах Близького Сходу, погіршуючи гуманітарну ситуацію та збільшуючи кількість **невинних жертв**.*

Можемо помітити, що в цьому уривку вжитий вислів *الضحايا الأبرياء* "невинні жертви", який потенційно свідчить про почуття співчуття, обурення та можливо навіть звинувачення. Автор акцентує увагу на тому, що серед жертв конфлікту є люди, які не мають жодного причетності до конфлікту і не є учасниками військових дій. Використання словосполучення “невинні

жертви” підкреслює гуманітарну трагедію та безглуздість насильства, яке призводить до страждань невинних цивільних осіб. Це може також вказувати на прагнення автора привернути увагу до несправедливості та потреби в забезпеченні захисту та допомоги цивільному населенню в умовах конфлікту.

في شرق أوكرانيا: انعدام المواد الغذائية والرعاية الصحية يهدد حياة الآلاف تصاعد الكارثة الإنسانية من الأطفال والمدنيين

Гуманітарна катастрофа на сході України загострюється: брак їжі та медичної допомоги загрожує життю тисяч дітей і мирних жителів.

Вжита лексема الكارثة الإنسانية "гуманітарна катастрофа" свідчить про те, що автор сприймає ситуацію як надзвичайно важливу та критичну, де порушення прав людини та загроза життю стають основними проблемами. Автор вибирає саме такий термін, щоб підкреслити необхідність негайного реагування та допомоги. Крім того, використання цього словосполучення може вказувати на те, що автор прагне привернути увагу громадськості та міжнародної спільноти до тяжкого становища на сході України та закликати до дій для подолання гуманітарної кризи.

في أوكرانيا: المقاتلون يصدون هجمات القوات الاحتلالية ويحافظون على الأمن المقاومة البطولية في المدن المحاصرة

Героїчний супротив України: бійці відбивають атаки окупаційних військ та забезпечують безпеку в обложених містах

Використання автором виразу المقاومة البطولية "героїчний супротив" потенційно свідчить про позитивне та похвальне ставлення до дій українських бійців. Цей вислів є експресивно забарвленим елементом - епітетом, та вказує на те, що автор сприймає дії бійців як високоморальні, відважні та ті, що заслуговують на визнання. Це може також викликати в читачів відчуття підтримки, гордості та вдячності за самопожертву та мужність бійців.

ЗМІ відіграють значну роль у формуванні суспільного дискурсу навколо російсько-української війни в арабомовному світі. Традиційні медіа-джерела, такі як газети та телевізійні мережі, часто забезпечують всебічне висвітлення міжнародних справ, у тому числі конфліктів, таких як конфлікт між Росією та

Україною. Журналістська мова в цих ЗМІ має тенденцію бути формальною та об'єктивною, спираючись на факти та цитати з офіційних джерел. Однак упередження все ще можуть проявлятися через редакційні рішення, заголовки та оформлення історій, а також коментарі власне аудиторії.

3.2. Емоційна забарвленість коментарів до сторінок Sky News Arabia та Ukraine.ua

Для комплексного розуміння лексико-семантичних та лексико-стилістичних особливостей відображення війни в ЗМІ ми здійснили аналіз коментарів арабських користувачів до новин про російсько-українську війну в соціальній мережі Instagram. Це цікавий підхід, який дозволяє отримати нову перспективу на сучасні події, що відбуваються у світі. Розглядати війну через призму коментарів жителів арабських країн може допомогти розкрити різні культурні, історичні та політичні аспекти конфлікту. Арабськомовні коментарі можуть містити інформацію або погляди, які не дотримуються західних новинних стандартів, але все ж важливі для розуміння ситуації. Це може включати бачення місцевих жителів, інші джерела новин або реакцію на конфлікт від країн або груп, які не часто згадуються в західних ЗМІ.

До того ж, аналіз коментарів арабських користувачів може сприяти підвищенню розуміння та співробітництву між різними культурами і групами людей. В цілому, аналіз коментарів арабських користувачів може допомогти збагатити та розширити обговорення конфлікту, що сприятиме більш повному розумінню ситуації та можливого шляху до миру.

Для того, щоб здійснити вищезгаданий аналіз було застосовано такий підхід:

- формування вибірки арабських новинних Instagram-сторінок;
- моніторинг новин, які публікувались протягом періоду з 1.04.2024 по 1.05.2024;

- селекція новин, які прямо чи опосередковано згадують Україну та російсько-українську війну, відбір новин здійснювався на основі експліцитних та імпліцитних маркерів "Україна";
- переклад та аналітика новини;
- збір, переклад та аналіз коментарів.

Sky News Arabia. При формуванні вибірки арабських новинних Instagram-сторінок ми керувались такими критеріями як частота публікацій новин, активність ведення сторінки та популярність джерела, яку я оцінювала за кількістю підписників. Свою вибірку ми формували на основі коментарів під новинами про російсько-українську війну Instagram ресурсу @skynnewsarabia.

У своєму пості від 21 квітня @skynnewsarabia подає цитату Володимира Зеленського. Цитата виглядає наступним чином:

زيلنسكي: المساعدات العسكرية الأميركية سترسل رسالة قوية للكرملين بأن واشنطن لن تتخلى عن أوكرانيا

Надання військової допомоги Америкою надішло потужний меседж Кремлю, що Вашингтон не відвертається від України

Загальна кількість коментарів під цією новиною 66, що може свідчити про відносну резонансність у порівнянні з іншими постами. Близько половини коментарів складаються з емоджі, який потенційно може відповідати за насмішку чи іронію. Текстові коментарі наводимо нижче:

ههههه انت اصلا د تحقق هدف الكراميل لان انتو بحرب استنزاف مو حرب لغير

Ха-ха-ха, ви вже досягли мети, тому що ви ведете війну на виснаження, а не війну без цілі.

هذا لازم يدخل موسوعة غينيس ابسرع رئيس دولة استلم المنصب وثاني يوم دمر بلده

Його слід включити в Книгу рекордів Гіннеса як голову держави, який найшвидше обійняв посаду і наступного дня знищив свою країну.

На прикладі цих коментарів можемо побачити, наскільки експресивною є мова користувачів мережі. Зокрема, тут використовується іронія, у контексті порівняння ситуації зі швидким обранням голови держави та наступним знищенням країни з висновком про потенційне включення цього в Книгу

рекордів Гіннеса. Згадка про Книгу рекордів може свідчити про сприйняття ситуації, що склалась унікальною та винятковою. Зазначення, що голова держави наступного дня знищив свою країну, є гіперболою, використаною з метою акценту на екстримальності ситуації та її негативних наслідках.

نتنياهو وزيلينسكي بيمتوا من الفرح بعد ان تصدقت عليهم امريكا بجزء من اموال العرب

Нетаньяху та Зеленський померли від радості після того, як Америка передала їм частину арабських грошей.

Цей вислів використовує гіперболу «померли від радості» для опису того, що США нібито передали кошти із арабського світу Ізраїлю та Україні. Потенційна мета висловлювання — звинуватити Америку у використанні чужих ресурсів у політичних інтересах.

لمذا لا تقول ان هذه مساعدات عبارة عن قروض لبيع الأسلحة الأمريكية التي اصابها الإفلاس

Чому ви не кажете, що ця допомога – це кредити на продаж американської зброї, яка збанкрутувала?

Автор цього висловлювання стверджує, що допомога від США є кредитом, спрямованим на сприяння продажу американської зброї, яка, на його думку, не користується попитом і призвела до фінансових проблем. Тобто, допомога тут подається як спосіб підтримати власну економіку США.

أمريكا ستكون سبب في نهاية اوكرانيا دمائكم رخيصة مقابل المصالح الأمريكية والأوروبية في حريهم
علي روسيا

Америка стане причиною кінця України... Ваша дешева кров в обмін на американські та європейські інтереси у своїй свободі над Росією.

Цей коментар звинувачує США в тому, що вони використовують Україну для власних інтересів у боротьбі з Росією, не враховуючи шкоду, яку це може принести Україні. Можемо помітити, що у коментарі вжитий епітет رخيصة, який саме і передає сенс, що українці і їхнє життя мало що значить в контексті міжнародної політики.

ده امر واقع افهم بلاش وهم افهم يا موهوم انت خسران لا امريكا ولا غير امريكا هيطلعك من تحت أيد بوتين

Зрозумійте, ви в програвші, ні Америка, аніхто інший не витягне вас з-під рук Путіна, це реальність.

Можемо помітити, що у коментарі вжито вислів *هيطلعك من تحت أيد بوتين* “витягне вас з-під рук Путіна”. Це метафора, яка означає звільнення від впливу чи контролю Путіна. У прямому сенсі "витягнути з-під рук" означає фізично звільнити когось, кого тримають у руках. У переносному значенні це висловлює ідею про політичне або військове втручання, яке могло б врятувати Україну від впливу або контролю з боку Путіна. Ця метафора підкреслює безвихідну ситуацію, де навіть втручання Америки не зможе допомогти звільнити Україну від впливу Росії (уособленої Путіним). Її використання зумовлено вираженням песимістичного погляду на можливості зовнішньої допомоги у протистоянні з Росією.

امريكا هي إلي ورطت بلدك وتركته يتدمر وهي اصلن مش قدره تحمي حتى البحر الاحمر

Америка – це та, хто вплатала вашу країну і залишила її знищеною, і вона навіть не в змозі захистити Червоне море.

Цей коментар звинувачує США у втручанні у конфлікти інших країн і нездатності забезпечити мир навіть у власних стратегічних інтересах, таких як Червоне море. Передається цей зміст за рахунок використання метонімізації та гіперболізації.

شو بدك من كل هاد الشئ خربت بلدك عشان ترضي اميركا يقطعك

Що ти хочеш від усього цього? Ти розвалив свою країну, щоб догодити Америці, щоб вона тебе відрізала.

Так як пост поданий у форматі цитати Зеленського, то коментар написаний у форматі прямого звертання до президента. Цей коментар виражає сильне обурення та негативне ставлення до дій особи, яка, на думку автора, сприяла руйнації власної країни заради задоволення США. Метонімічний вираз "خربت بلدك" "ти розвалив свою країну" підкреслює зрадництво з боку цієї особи по відношенню до власної держави.

У контексті цього коментаря виявляється сильна емоційна забарвленість, а саме обурення, глибока розчарованість та можливо навіть ворожнеча до особи, яка піддається критиці.

ستذهب هباء منثورا سيتم إبادة ما تبقى من الاوكران و تدمير البنية التحتية، و فلوس الامريكان

Решта українців будуть знищені, інфраструктура зруйнована, а американські гроші підуть на вітер.

У цьому коментарі автор прогнозує подальше знищення залишків української інфраструктури та населення, припускаючи марність допомоги США. Варто звернути увагу на вираз, який використав автор для передачі своєї ідеї. "ستذهب هباء منثورا" — це арабське висловлювання, яке є похідним з Корану, яке може бути дослівно перекладене як "він буде розкиданий як пил". У релігійному контексті цей вираз зазвичай вживається для опису кінця тих, хто відвертається від вчення Бога і відмовляється від віри. Його основна ідея полягає в тому, що їхні зусилля і досягнення стануть марними і ніщо не залишиться від їхнього життя. У контексті коментарю використання цього виразу апелює до розпаду, руйнації і невагомості, застосовуючи образну мову для передачі беззмістовності вказаної події або обставини.

المهم الاستخدام الأمثل للمساعدات لتحقيق غاياتها

Важливим є оптимальне використання допомоги для досягнення її цілей.

اكرانيا سترجع كلها إلى روسيا كما كانت من قبل والسبب جماعة زيلنسكي الذين اقالوا الرئيس السابق هذا المهرج عديم المعرفة بالسياسة بمساعدة امريكا مخربة العالم ونصبوا

Вся Україна повернеться до Росії, як було раніше, а причина – група Зеленського, яка, за допомогою Америки, руйнівниці світу, звільнила колишнього президента і посадила в крісло цього клоуна без знання політики.

Автор цього коментаря стверджує, що політичні зміни в Україні є результатом впливу США та команди Зеленського, яких звинувачують у руйнуванні політичної системи країни та у відсутності політичної компетенції. Цей коментар містить значну кількість художніх засобів. До прикладу, метафора نصبوا, яку можна перекласти як "посадити в крісло" зі значенням

наділити владою, а також المهرج “клоун”, що у цьому випадку використовується для принизливого опису політичного діяча (Володимира Зеленського), підкреслюючи його нібито несерйозність або некомпетентність у політиці. Це переносне значення відображає суб'єктивне ставлення автора тексту до Зеленського та його діяльності. В цілому можемо помітити, що коментар має іронічну тональність.

انت لست برجل يا هذا حارب بما لديك او تراجع الى الورااء

Ти не чоловік, борися з тим, що маєш, або відступай.

Цей коментар закликає до рішучих дій, навіть за відсутності ресурсів, або ж до відступу, натякаючи на відсутність мужності. Можемо помітити, що він написаний у формі прямого звертання, судячи з контексту, до президента України.

Загальна аналітика коментарів від цим постом показує, що коментарі арабських користувачів відображають складну та різноманітну картину ставлення до російсько-українського конфлікту та ролі США в ньому.

Можемо помітити, що серед арабських користувачів існує різноманітність поглядів щодо політичних подій в Україні та втручання з боку США. Деякі висловлюють підтримку Зеленському та бачать допомогу від США як спосіб зберегти суверенітет України, тоді як інші виражають негативне ставлення до Зеленського та втручання Америки у внутрішні справи країни.

Варто також зазначити, що деякі коментарі відображають сприйняття України та її ситуації як маріонетки у руках США або інших міжнародних акторів, що впливають на події в регіоні. Це свідчить про стурбованість або недовіру до міжнародної політики та її впливу на місцеві конфлікти. Було також зафіксовано коментарі, що виражають симпатію або підтримку Росії в контексті конфлікту в Україні, підкреслюючи її роль як стабільного гравця та захисника регіональної безпеки. У деяких коментарях можна побачити проведені паралелі та упередженість стосовно України та Ізраїлю. Наприклад, деякі користувачі порівнюють ситуацію в Україні з тим, як Ізраїль

використовується або сприймається в міжнародних відносинах. Це може бути пов'язано з упередженістю або певними стереотипами, які існують щодо Ізраїлю та конфлікту на Близькому Сході.

У своєму пості від 21 квітня @skynnewsarabia подає цитату володимира путіна []. Цитата виглядає наступним чином:

بوتين امتنعنا عن الهجمات على مواقع الطاقة الأوكرانية في الشتاء لاعتبارات إنسانية

Путін утримався від атак на українську енергетику взимку з гуманітарних міркувань.

Загальна кількість коментарів під цією новиною — 61. Близько половини коментарів складаються з емоджі, який потенційно може відповідати за насмішку чи іронію. Текстові коментарі наводжу нижче:

لا تعزب حالك وتصرفوا ملايين على الصواريخ أوروبا مدت خط كهرباء من مفاعل نووي بولوني يكفي لكل أوكرانيا

Не зупиняйся, витрачай мільйони на ракети, Європа продовжила лінію електропередач від польського атомного реактора, якого вистачить на всю Україну.

لست انت الوحيد الذكي

Не ти один такий розумний.

ومواقع الطاقة السورية

І сирійську енергетику.

الرئيس الإنسان

Людяний президент. Все для людей ??

ماذا عن مصادر الطاقة في سوريا التي دمرتها و نهبتها لمئة عام قادمة؟! و الشعب السوري يعاني بلا كهرباء و لا غاز و لا تدفئة صيف و شتاء ، توفي بشر سوريين بسبب إنعدام وسائل التدفئة

А як енергосистеми в Сирії, яку ви знищили та розграбували протягом цих ста років?! Сирійці страждають від відсутності електрики, газу та опалення влітку, а взимку сирійці гинуть через відсутність засобів опалення.

و أهل سوريا ليسو بشر

Народ Сирії не є людьми.

Цей коментар виражає глибоке обурення та негативне ставлення до тих, хто відповідає за знищення та розграбування енергетичних ресурсів у Сирії. У новині подається цитата Путіна, і не дивно, що у користувачів виникли такі асоціації з Україною, зокрема, зі знищенням та розграбуванням енергетичних ресурсів. Подібно до України, сирійський народ також стикнувся зі складними енергетичними проблемами під час конфлікту.

Також сирійці, як і українці, зазнали нестерпних ускладнень через відсутність електроенергії, газу та опалення, особливо під час зимових місяців. Ці ситуації в Україні та Сирії показують, як конфлікти можуть призводити до гуманітарних криз і порушувати права людини на життя та безпеку.

إعادة تفجير محطة شرنوبيل وحدها تكفي لإبادة اكرانيا

Одного повторного вибуху на ЧАЕС достатньо, щоб знищити Україну.

وقصفت مناطق سكنية لأهداف لا إنسانية

З нелюдськими цілями бомбили житлові квартали.

مفروض تقصفها وتبيعهم الغاز بعد عشان تستنفد اموال ميزانيه الحرب

Ви повинні розбомбити їх, а потім продати їм газ, щоб вичерпати гроші військового бюджету.

لا اعتبارات إنسانية غزونا قتلنا ودمرنا خلال السنتين الأخيرتين بدون اعتبار للإنسانية .

З гуманітарних міркувань ми вторглися, вбивали та знищували протягом останніх двох років, не звертаючи уваги на людство.

Аналізуючи коментарі до цього посту можемо побачити, що низка коментарів мають іронічний та саркастичний характер, що може вказувати на загальне невдоволення політичними рішеннями та прагнення висловити свою негативну думку через гумор. Використання іронії в контексті саме цієї заяви путіна може свідчити про чітке розуміння арабською аудиторією, що людські ресурси - це останнє, що цікавить російського літера в контексті досягнення своїх цілей.

Деякі коментарі порівнюють дії Росії в Україні з її впливом на інші країни, зокрема, Сирію. Цей конфлікт виник у 2011 році, коли повстання проти уряду Башара аль-Асада переросло у громадянську війну. Росія підтримувала

уряд Сирії у цьому конфлікті, надаючи військову та політичну підтримку. Наведення паралелей може бути способом висловити точку зору або підтримати аргументи.

У своїй новині від 22 квітня @skynnewsarabia повідомляє про деталі фінансової та збройної допомоги Україні від Америки. Заголовок новини виглядає наступним чином:

مساعات ليست كسابقاتها. أميركا تُغرق أوكرانيا بالقروض

Допомога не така, як раніше. Америка завалює Україну кредитами.

Варто зазначити, що обрані автором лексичні одиниці не виглядають нейтральними в цьому контексті, а вони також відображають загальний настрій новини. Дослівний переклад слова تُغرق - топити, що має в негативну конотацію переважно, тобто можна припустити, що допомога США сприймається автором як щось потенційно негативне.

В загальній кількості під новиною 5 коментарів, 3 з яких не текстові, а емоджі різного характеру. Текстові коментарі були наступні:

من هنا ستبدأ الحرب الحقيقيه

З цього почнеться справжня війна.

اخاف يصير عدنا موقف مثل الحرب العالمية الأولى بحيث أوكرانيا تقترض الكثير مع ذلك تستمر بالخسارة مما يجبر الولايات المتحدة الأمريكية على التدخل لانتهاء الحرب و ضمان وجوده الدولة الاوكرانية بعد الحرب اقترض شخص القليل و انت تمتلكه لكن اقترض شخص الكثير و هو يمتلكك

Я боюся, що ми повернемося до ситуації, подібної до Першої світової війни, коли Україна багато запозичує і продовжує втрачати, що змусить Сполучені Штати Америки втрутитися, щоб припинити війну та забезпечити якість української держави після війни. Позичте комусь трохи, і ви володієте ним, але позичте комусь багато, і вони володіють вами.

В цілому, обидва текстові коментарі відображають глибоке розуміння та усвідомлення серйозності ситуації в Україні, а також стурбованість щодо можливих наслідків військового конфлікту. Автори використовують історичні аналогії та реалії для висловлення своїх поглядів та відображення глибокого розуміння ситуації.

У своєму пості від 25 квітня @skynnewsarabia спекулює про потенційні плани росії, акцентує на переживанні Молдови, що вона може бути наступним напрямком, демонструє карту та коментує її. Заголовок виглядає так:

مولدوفا: عين بوتين علينا بعد أوكرانيا. فهل تفتح روسيا جبهة أخرى؟

Молдова: після України Путін дивиться на нас. Росія відкриє ще один фронт?

Загальна кількість коментарів під цією новиною 6. Текстові коментарі наводжу нижче:

متمرس متغطرس يعيش وهم العظمة دمر مستقبل روسيا وشعبها بسبب جنونه وغزى بلد بوتن رجل مافيات آمن ودمره لمجرد انه يمتلك عناصر القوة الفوضوية

Путін — досвідчений, зарозумілий мафіозі, який живе ілюзією величі. Він знищив майбутнє Росії та її людей через своє божевілля, і він вторгся та знищив безпечну країну просто тому, що володів елементами хаотичної влади.

Цей коментар має низку художніх засобів, які надають йому виключної емоційної забарвленості. До прикладу, метафора *رجل مافيات بوتن* підкреслює негативне ставлення автора до політичного лідера Росії, адже порівняння людини з мафією зазвичай використовується для того, щоб підкреслити певні негативні риси або поведінку цієї людини. Мафія часто асоціюється з жорстокими методами досягнення своїх цілей, а також це свідчить про те, що людина діє безжалісно або безкомпромісно. Це ставлення підтверджується епітетом *القوة الفوضوية*, де він характеризує владу як хаотичну.

اراضي رومانيا المسروقة ملدوفا تيراسبور و ١٢٦ مدينة تصل حتى اوديسا

Вкрадені землі Румунії, Молдови, Тирасполя і 126 міст до Одеси.

У перших двох коментарях виражається критика російського президента володимира путіна та його дій у регіоні, вказуючи на шкоду, яку вони приносять Росії та сусіднім країнам. Третій коментар зазначає загострення відносин з сусідніми країнами та виражає обурення щодо можливого розширення впливу Росії в регіоні. В останньому коментарі проводиться паралель між Путіним та історичними диктаторами, що відображає негативне сприйняття дій російського лідера. Загалом, текстові коментарі свідчать про

розмаїтість поглядів та почуттів стосовно потенційного втручання Росії в Молдову, включаючи як критичне, так і обурене відношення до цієї ситуації.

У своєму пості від 27 квітня @skynewsarabia розповідає про деталі військової допомоги США Україні, дає перелік зброї, описує її характеристики. Заголовок новини виглядає наступним чином:

؟أمیرکا تستقز روسیا بإرسال صورايخ سراً إلى أوكرانيا. فكيف يرد بوتين

Америка провокує росію, таємно надсилаючи ракети в Україну. Як відповідає путін?

Заголовок має провокаційний та навіть загострений тон, що підкреслює конфліктність ситуації та можливу агресивну відповідь Путіна на дії Америки.

Загальна кількість коментарів під цією новиною 5. Текстові коментарі наводжу нижче:

أمیرکا هي سبب لكل النزاعات و الحروب بالعالم اجمع، للحفاظ علي صدارتها اقتصاديا و عسكريا، تثبت الفتن بين الدول لتتحول الي حروب و هي تعيش بأمان و سلام و اقتصادها يتقدم و من ناحية اخري تبيع السلاح للدول المتنازعه بمليارات الدولارات

Америка є причиною всіх конфліктів і воєн у всьому світі, щоб зберегти своє економічне та військове лідерство, вона розганяє чвари між країнами, які переростають у війни, а з іншого боку вона живе в безпеці та в мирі, вона продає зброю конфліктуючим країнам на мільярди доларів.

اقتربت الساعة وتنتهي أمريكا

Скоро Америці настане кінець.

أمیرکا تستعجل الحرب العالمية بتصرفاته

Америка своїми діями прискорює світову війну.

Проаналізувавши ці коментарі можна сказати, що їх зміст повністю відповідає контексту новини. Можна також помітити, що коментатори вдаються до помітної гіперболізації у своїх висловах.

В середньому Instagram блог @skynewsarabia публікує 20 постів на добу. За останній місяць на їхній сторінці було опубліковано 5 постів, які прямо або опосередковано згадували про війну в Україні, 2 з яких це цитати путіна та Зеленського, а 3 це короткі відео з описом ситуації, які подавались переважно

через з посиланням на іноземні або російські джерела. Заголовки часто емоційно забарвлені, провокативного характеру, спрямовані на те, щоб повести аудиторію у конкретному напрямку.

Коментарі часто містять емоційно забарвлену лексику та художні засоби такі як порівняння, епітети, гіперболи, метонімії, часто зустрічається сатира та сарказм. Користувачі часто проводять політичні, історичні та культурні паралелі. Можна помітити те, що коментатори не намагаються бути обережними у своїх формулюваннях, на відміну від мови самих медіа, що є характерною одиницею цього виміру медіа дискурсу.

Ukraine.ua. Для аналізу проблематики відображення лексичних особливостей було проаналізовано арабськомовні коментарі з соцмережі Instagram на сторінці @ukraine.ua [72]:

نحن ندعم أوكرانيا في حربها ضد العدوان الروسي. الله يحميكم وينصركم في هذه المعركة العادلة

Ми підтримуємо Україну в її війні проти російської агресії. Нехай Аллах охороняє вас і вирішить перемогу в цій справедливій боротьбі.

الوقوف مع أوكرانيا هو واجب إنساني ومبدأ أساسي لمقاومة الاستبداد والظلم. نحن معكم يا أحرار
أوكرانيا.

Підтримка України - це гуманітарний обов'язок та основний принцип у боротьбі проти тиранії і несправедливості. Ми з вами, вільні українці.

Семантичні ознаки, такі як солідарність, моральне виправдання та релігійні посилання, є загальними у таких виразах, що відображає різноманітні погляди та цінності в арабомовному світі.

يجب على المجتمع الدولي التدخل لوقف العدوان الروسي على أوكرانيا. لا يمكن تجاهل الظلم

Міжнародній спільноті слід втручатись, щоб припинити російську агресію проти України. Не можна ігнорувати тиранічне та репресивне поводження російського режиму.

لا يمكن للعالم أن يتفرج على مأساة أوكرانيا. يجب التحرك لوقف الحروب الظالمة وحماية حقوق
الإنسان

Світ не може спостерігати за українською трагедією. Потрібно вжити заходів, щоб зупинити несправедливі війни та захистити права людини.

يجب على العالم الوقوف بجانب الشعب الأوكراني في مواجهة العدوان الروسي. لا يجب ترك الضحايا وحدهم في هذه المعركة الظالمة

Світ повинен стати на бік українського народу у протистоянні російської агресії.

يجب على العالم أن يعلم بأن الاستمرار في صمته تجاه العدوان الروسي يعني تهديداً للسلام والاستقرار العالميين. لندعم أوكرانيا في الدفاع عن سيادتها وحقوق شعبها

Світ повинен усвідомити, що мовчання щодо російської агресії загрожує світовому миру та стабільності.

يجب وقف العدوان الروسي فوراً وإحلال السلام والاستقرار في المنطقة. الحل العادل يبدأ بانسحاب القوات الروسية من الأراضي الأوكرانية

Російську агресію слід негайно припинити і встановити мир і стабільність у регіоні. Справедливе рішення починається з відведення російських військ з українських територій.

На різних онлайн-платформах певні лексичні особливості можуть повторюватися в обговореннях російсько-української війни. Ключові терміни, пов'язані з конфліктом, такі як «روسيا» «Росія», «أوكرانيا» «Україна», «حرب» «війна», «سلام» «мир», «عنف» «наси́льство» та «التدخل الدولي» «міжнародне втручання» з'являються часто. Крім того, арабомовні користувачі використовують культурні посилення, історичні аналогії та релігійні мотиви, щоб контекстуалізувати свої розповіді та передати значення.

Арабськомовні коментарі в українському новинному блозі в своїй більшості відображають широку підтримку України та заклики до міжнародного співтовариства втрутитись для припинення російської агресії. Потенційно це може бути зумовлено тим, що користувачі, які підписані на українські видання мають певні зв'язки з Україною, або навіть проживають тут, що формує їхню проукраїнську позицію.

Висновки до третього розділу

У цьому розділі досліджено лексико-стилістичний аспект новинних дописів і коментарів до них у мережі Instagram про російсько-українську війну. Було вивчено два основних аспекти: вживання емоційно забарвленої лексики в нових медіа, а також лексико-стилістичні особливості коментарів на сторінках Sky News Arabia та Ukraine.ua.

Встановлено, що стиль новин офіційних арабських мас-медіа в Instagram має свої особливості, серед яких використання емоційно експресивних лексичних одиниць, використання хештегів для привернення уваги тощо.

Аналіз показав, що емоційно забарвлена лексика є потужним інструментом впливу на аудиторію, яка використовується для формування наративів та викликання реакції серед читачів. Такий спосіб маніпулювання читацькими емоціями може сприяти посиленню упередженого ставлення або ж викликанню симпатій, залежно від вибору лексики. До прикладу, вживання виразу الضحايا الأبرياء, потенційно свідчить про почуття співчуття, обурення та бачення конфлікту як несправедливого і невинного.

Щодо коментарів користувачів на Instagram сторінці skynewsarabiya, то аналіз показав, що користувачі переважно добре проінформовані про події, у своїх коментарях виявляють спектр емоцій, які коливаються від глибокої підтримки до критики, демонструючи це за рахунок емоційно забарвленої лексики, а також різноманітних художніх засобів. До прикладу, у виразі بونن رجل مافيات متمرس متغطرس виявлено загальну критику, та використання епітетів та порівнянь.

В українському іміджевому ресурсі Ukraine.ua, який коментують арабськомовні користувачі, встановлено схожі наративи. Події в Україні називають “трагедією України” مأساة أوكرانيا, проте помітна тенденція до підтримки України і закликів до світового співтовариства активніше реагувати на події.

З'ясовано, що культурний і політичний контексти сильно впливають на вибір і лексико-стилістичних, і лексико-семантичних одиниць в коментарях користувачів на міжнародних платформах, таких як Instagram. Критичний аналіз зазначених ресурсів показав, що автори арабськомовних коментарів переважно адекватно оцінюють події в Україні, виражають підтримку та проводять паралелі із власними історичними подіями.

ВИСНОВКИ

На підставі нашого дослідження ми дійшли таких висновків:

1) Вивчення медіадискурсу передбачає визначення того, як мова використовується у медіатекстах для створення значень, відтворення соціальних реалій та впливу на аудиторію. Основною функцією медіатекстів є створення впливу на громадську думку та формування визначеного іміджу, реалізуючи завдання створення, зміни, зміцнення та мотивування громадської думки в контексті різноманітних подій у соціумі.

2) Лінгвістичні дослідження арабських медіатекстів та мови ЗМІ були центром уваги для таких дослідників, як К. Хорн, С. Ахмад, М. Паск'є, Г. Када та багато інших. Їхні праці охоплюють різні особливості дискурсу арабських медіа: мовне варіювання в різних типах медіа, власне мовні особливості новин різних арабських країн, соціокультурні аспекти тощо.

3) На підставі аналізу новин офіційних арабських медіа в період 2022-2023 років, встановлено, що реакція арабських країн на події в Україні є неоднозначною та нерідко відображає російські наративи без урахування позиції української сторони. Про це свідчить використання висловів, на кшталт الأزمة الأوكرانية “українська криза”, جمهورية القرم الروسية “російська Республіка Крим”, نظام كييف “київський режим” тощо, а також цитування російських чиновників, відображення винятково російської реакції на події та інше. Водночас виявлено реакції в арабських ЗМІ, які засвідчили відкрите засудження дій РФ (зокрема, видання الاتحاد).

4) З погляду лексико-семантичних параметрів обраних медіатекстів в контексті висвітлення російсько-української війни, арабськомовні ЗМІ часто користуються військовою лексикою, передусім назви озброєнь та військової техніки, наприклад طائرة مسيرة та صواريخ كروز. Також ми виявили, що нерідко використовуються такі поняття, як عملية عسكرية, الصراع, لنظام كييف, що мають неоднозначні конотації. Це свідчить про наявність певної упередженості або ж про домінантне використання російських джерел як ресурсу для новини.

Також встановлено стилістичні та функціональні особливості новин. З'ясовано, що тональність дописів і статей може варіюватися від фактично нейтрального і документального до відверто емоційного і навіть провокативного, що свідчить про спроби маніпулювати громадською думкою або формувати певний наратив. Використання понять, на кшталт هجمات إرهابية , احتلال عدوان , часто супроводжується емоційно забарвленими коментарями, що може сприяти потужному впливу на реципієнтів.

5) Аналіз коментарів користувачів на Instagram сторінці Sky News Arabiya, показав, що арабськомовні користувачі переважно добре проінформовані про події, у своїх коментарях виявляють спектр емоцій, які коливаються від глибокої підтримки до критики, демонструючи це за рахунок емоційно забарвленої лексики та різноманітних художніх засобів. Помітно часто коментарі мають різко іронічний тон, наявні паралелі з подіями в Україні та арабських країнах, використовуються виразні епітети для характеристики політичних лідерів та ситуацій та надання оціночних суджень, різкі висловлювання стосовно втручання міжнародних гравців в конфлікт та нецензурованого нарікань на них.

б) У контексті зіставлення мови офіційних арабськомовних ЗМІ та коментарів, написаних користувачами мережі, можна помітити, що лексичні засоби, якими послуговуються коментатори є більш насиченими емоційно забарвленими елементами. Те, як користувачі висловлюють свої позиції у коментарях слугує маркером того, як офіційні ЗМІ імпліцитно формують певні наративи у соціумі.

Таким чином, результати дослідження підтверджують вагомість вивчення медіадискурсу та його структурних елементів, які обираються для відображення певних ситуацій та наративів в контексті інформування суспільства та формування громадської думки. Розуміння глибинних процесів функціонування цього пласту лексики дає можливість виявляти мовні інструменти впливу на громадськість та критично оцінювати суспільні процеси.

Отримані результати дослідження мають великий потенціал для подальшого вивчення арабського медіадискурсу, зважаючи на динамічність розвитку цього виміру лексики, а також у можливості кращого розуміння мовних стратегій та способів впливу медіа на громадську думку в контексті конфліктів та геополітичних подій. Результати аналізу можуть бути корисними для журналістів, дослідників та політичних аналітиків у підготовці та оцінці інформаційних матеріалів, а також для розробки стратегій комунікації та взаємодії з аудиторією у медійному просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анісімова Д. М. Медіатекст. особливості його функціонування .Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті : матеріали 25-го Міжнар. молодіжн. форуму, 20-22 квітня 2021 р. Харків : ХНУРЕ, 2021. Т. 11. С. 11–12. URL: <https://openarchive.nure.ua/handle/document/17776>
2. Баранник Д. Х. Українська мова. Енциклопедія. К. : «Укр. енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2000. С. 627–628.
3. Батаєва К. Соціальна візуалістика і медіа-візуальність. Київ: Кондор, 2016. 343 с.
4. Боева Е. В. Специфіка функційної парадигми англіцизмів у сучасному медійному дискурсі. Молодий вчений. 2018. № 9.1(61.1). С. 13–17.
5. Бойчук К.В. Мова газетних текстів як засіб впливу на читача. Науковий блог.2009. Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. 2009. №11.С. 135-139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2009_11_24
6. Великий тлумачний словник української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
7. Голянич М. І. Лінгвістичний аналіз тексту: словник термінів. ІваноФранківськ: Сімик, 2012. 392 с.
8. Голянич М. І. Лінгвістичний аналіз тексту: словник термінів. ІваноФранківськ: Сімик, 2012. 392 с.
9. Григоров Г. Використання засобів масової інформації як інструментів освітнього процесу через навички критичного мислення. Філософія /Дніпровська академія неперервної освіти. №24(4). 2021. С. 83-90.
10. Громадська Н. А. Засоби масової інформації як інструмент реалізації завдань публік рілейшнз. Наукові праці. Політологія. Том 309 № 297. 2017 URL: <http://politics.chdu.edu.ua/article/view/200633> (дата звернення 24.02.2023)

11. Дерев'яно О. Г. Медіарилейшнз : ефективність взаємодії PR та ЗМІ 78 Інформаційне суспільство. 2015. №. 22. С. 21–27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/is_2015_22_6. (дата звернення 24.02.2023)
12. Джей Джи. Види та функції ЗМІ. Стаття. Довідник цікавих фактів та корисних знань. URL: <https://dovidka.biz.ua/vidi-ta-funktsiyi-zmi> (дата звернення 21.02.2023)
13. Дзюбіна О. Проблематика визначення терміна «неологізм» (на матеріалі англійської мови) // Філологічний дискурс: Зб. наук. праць. 2017. Вип. 6. С. 221-228.
14. Жулінська М. Концептуальна парадигма інформаційних неологізмів (на матеріалі сучасної англійської мови): автореф. дис. . канд. філол. наук : 10.02.04 К., 2011. 20 с
15. Завальнюк Л. В. Тропи як засоби образної мовної конкретизації в газетножурнальному тексті. Лінгвістичне портретування в сучасному соціумі. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. С. 266– 273.
16. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: підручник. Львів : ПАІС, 2004. 268 с.
17. Ільченко О. А. Аксиологічна маркованість сучасної масмедійної метафори. Філологічний часопис. 2019. № 1(13). С. 42–51.
18. Ільченко О. А. Інтертекстуальні елементи в сучасних медіатекстах: прагматичний аспект. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2019. № 39(3). С. 111–114.
19. Кучеренко А. О. АРАБСЬКИЙ МЕДІАДИСКУРС У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ І МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ. Мовні і концептуальні картини світу. Випуск 59. 2017
20. Кононенко В. Лексичні трансформації в перекладі суспільно- політичних текстів арабської мови: стаття. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2013. С.144-148.

- 21.Мацкевич А. Р. Напрямки арабської стилістики у дослідженні публіцистичного стилю. Львівський національний університет імені Івана Франка.Наукові записки. Серія «Філологічна» №26.2012. С.189-192
- 22.Мірошниченко І. Г. Тропи як засоби лаконічності та виразності в стислих текстах українських масмедіа. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. № 34(1). С. 61–65. 79
- 23.Нестеряк, Ю. М. (2014). Гіперлокальні медіа: перспективи для України. Наукові записки Інституту журналістики, (56), 130–134.
- 24.Нетребя, М. М. (2015). Стилiстичнi особливостi публiцистичних текстiв. Інформаційне суспільство, (22), 6–10.
- 25.Онищенко І. Категорія оцінки та засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних текстах: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова». Дніпропетровськ, 2004. 50 с.
- 26.Павленко А. Хто на Сході загорнутий в український прапор, а хто — ні. Західні ЗМІ про реакцію Ізраїлю, Індії та арабського світу на війну в Україні. 22.03.2022. URL: <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/zahidni-zmi-analizuyutreaksiyu-izrajilyu-indiji-ta-arabskogo-svitu-na-viynu-v-ukrajini-50224156.html> (дата звернення 27.02.2023).
- 27.Петрова Ю. І. Система часових аналітичних дієслівних форм в єгипетському діалекті арабської мови.Сходознавство. 2009. № 45–46. С. 81–91.
- 28.Печеранський І., Васкул Х. Сучасний медійний дискус та роль в ньому журналістського розслідування. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. №2.2018. с.22-28
- 29.Портников В. Політична публіцистика: Політична енциклопедія.. К.: Парламентське видавництво, 2011. с.590
- 30.Савчук Р. Л. Стилiстичнi засоби у заголовках сучасних медiатекстiв: психолiнгвiстичний аспект. Актуальнi питання гуманiтарних наук. Дрогобич: Видавничий дiм «Гельветика», 2020. №. 34. Том 4.С. 161–170. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/34-4-24>

31. Семиволос І. Ізраїль, Туреччина, Катар. Як відгукнувся на війну в Україні Близький Схід. 22.04.2022. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/rosiya-viyna-htodopomozhe-ukrajini-turechchina-izrajil-novini-ukrajini-50219563.html> (дата звернення 27.02.2023)
32. Стаднік І. О. Лінгвістична відповідність понять “воєнний” дискурс vs “військовий” дискурс. 2016
33. Український правопис. Київ : «Наукова думка», 2019. 392 с.
34. Хоменко Г.Є. Експресивні засоби лексико-семантичного рівня 80 інформаційного тексту. Філологічні студії. 2012. № 8. С. 276–282.
35. Чемеркін С.Г. Трансформації розмовного стилю в Інтернет комунікації. Мовознавство. 2007. №4-5. С.36 – 43.
36. Черемхівка Г. Є. Тропи і фігури у медіатекстах початку ХХІ століття: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Кривий Ріг, 2015. 212 с.
37. Чорна С. С. Особливості функціонування емотивно-оцінної лексики в публіцистичному тексті (на базі німецької преси). Держава та регіони. Сер.: Гуманітарні науки, 2013, 1: 38-41.
38. Яцимірська М. Г. Культура фахової мови журналіста. Львів: ПАІС, 2004. 332 с.
39. Яцимірська М., Драган М. Медіатекст як продукт журналістської творчості (психолінгвістичний аналіз логічного сприйняття та емоцій). Вісник Львів. УНТУ.. Серія: Журналістика, № 30. 2007. С. 267–276.
40. Aawsat. URL: aawsat.com/home/article/4118506/ - باختاموت-باتجاه-تتقدم-روسيا وأوكرانيا-تقر-بخسارة-سوليدار
41. Aggression against Ukraine: resolution A/RES/ES-11/1. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3959039?ln=ru> (дата звернення 21.02.2023)
42. Akhbar Al Arab URL: <https://www.alarab.com/>
43. Akhbar Al Arab URL: www.alarab.com/Article/1039922
44. Al Arab URL: <https://alarab.qa/>
45. Al Bayan URL: <https://www.albayan.ae>
46. Al Fajr URL: <https://www.alfajr-news.net/>

47. Al Khaleej URL: <https://www.alkhaleej.ae/>
48. Al-Bayan URL: <https://www.albayan.ae/world/global/2023-02-27-1.4622734>
49. Al-Ittihad URL: <https://www.alittihad.ae/>
50. Al-Jazeera: URL: <https://www.aljazeera.net/>
51. Al-Misri al-Yawm: URL: <https://www.almasryalyoum.com/>
52. Al-Misri al-Yawm: URL: <https://www.almasryalyoum.com/news/details/2830304>
53. Al-Raya URL: <https://www.raya.com/>
54. Al-Watan URL: <https://elwatannews.com>
55. Al-Watan URL: <https://www.al-watan.com>
56. Arab News Ajman URL: www.arabnews.com
57. Beeston A. F. L. Arabic Historical Phraseology: Supplement to Written Arabic. An Approach to the Basic Structures. Cambridge: Cambridge University Press, 1969. 156 p.
58. Bhatnagar, Gaurav. Introduction to Multimedia Systems. Academic Press, 2002. c.3–6. ISBN 978-0-12-500453-4. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=IJptKxoFXwC&pg=PA158&dq=#v=onepage&q&f=false> (дата звернення 21.02.2023)
59. Daily News Egypt: <https://dailynewsegyp.com/>
60. Ekesson J. Arabic Proverbs and Wise Sayings / Joyce Ekesson. - Lund: Pallas Athena, 2011. 229 p.
61. Harold Adams Innis: The Bias of Communications & Monopolies of Power. Media-studies. October 21, 2017. URL: <https://web.archive.org/web/20171021033700/http://www.media-studies.ca/articles/innis.htm> (дата звернення 21.02.2023)
62. Joshua M Scacco, Ashley Muddiman. Investigating the influence of “CLICKBAIT” news headlines. URL: <https://mediaengagement.org/research/clickbait-headlines/> (дата звернення 24.02.2023)

63. Lazar Berman. Bennett refrains from condemning Russia in first remarks since 81 invasion of Ukraine. Article. 24 February 2022. URL: <https://www.timesofisrael.com/bennett-refrains-from-condemning-russia-in-firstremarks-since-invasion-of-ukraine/>
64. Lister, Martin; Dovey, Jon; Giddings, Seth; Grant, Iain; Kelly, Kieran (2009). New Media: A Critical Introduction. Taylor & Francis. 2009. С. 51–59. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=gMxAMRg3A0C&pg=PA52&dq#v=onepage&q&f=false> (дата звернення 21.02.2023)
65. Marshall McLuhan. Understanding Media: The Extensions of Man. Routledge, 2001. 392 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=LZbYngEACAAJ&dq> (дата звернення 21.02.2023)
66. Najib Saab. The Environment in Arab Media: article. Arab Forum for Environment and Development. 10 October 2014. Chapter 14. 187-198pp URL: <https://web.archive.org/web/20141010170621/http://www.afedonline.org/afedreport/english/book14.pdf> (дата звернення 24.02.2023)
67. Najim Kassim H. Logical Semantic and Figurative Modeling of Phraseological Units in Arabic. Journal of the College of Languages No. 43. 2021. P. 244-266.
68. Shvitiel A. Phraseology // Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics / [gen. ed. K. Ve
69. Stetkevych, Jaroslav. The modern Arabic literary language : lexical and stylistic developments. Washington (D.C.) : Georgetown university press, 2006. 135 p.
70. The Media and its Function. Salt and Paper. 02 July 2018
71. <https://www.instagram.com/ukrinarabic/>
72. <https://www.instagram.com/ukraine.ua/>
73. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0>
74. <https://gate.ahram.org.eg/News/4607268.aspx>

75. <https://www.skynewsarabia.com/world/1709503>

76. غراهام إيفانز وجيفري نوينهام. قاموس بنغوين للعلاقات الدولية. 2017. 885 c. URL: <http://noor-book.com/en/xn7hvg>.